

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Jan KUČERA

V. ročník – kombinované studium

Učitelství pro 1. stupeň základních škol

**Výchovné koncerty Moravské filharmonie Olomouc
pro základní školy**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Pavel Režný, Ph.D.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracoval samostatně a čerpal jen z uvedených pramenů literatury.

V Olomouci dne 15. 6. 2012

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji Doc. PaedDr. Pavlu Režnému, Ph.D. za odborné vedení, konzultace, vstřícnost a ochotu a zároveň panu Mgr. Vladislavu Kvapilovi a Oldřichu Šámalovi za cenné rady a odbornou pomoc při tvorbě mé práce.

OBSAH

Úvod	6
 Teoretická část	
2. Moravská filharmonie Olomouc	8
2. 1. Sál Reduta a Mozartův sál	10
 Praktická část	
3. Výchovné koncerty Moravské filharmonie Olomouc	11
3. 1 Výchovné koncerty pro mateřské školy a 1. třídy základních škol	13
3. 1. 1 Hudební výlety, pohádky a písničky – sestry K. a Z. Fridrichovy	13
3. 1. 2 Z pohádky do pohádky, z písničky do písničky Hana Vyroubalová a sbor Music Bodo	15
3. 1. 3 Housličky a jejich kamarádi	17
3. 2 Komorní výchovné koncerty MFO pro 1. stupeň základních škol	20
3. 2. 1 Plechová kavalerie v akci	20
3. 2. 2 Cesta do školy s dechovými dřevěnými nástroji	24
3. 2. 3 Housličky a jejich kamarádi	28
3. 3 Komorní výchovné koncerty MFO pro 2. stupeň základních škol	31
3. 3. 1 Smyčcové nástroje a bigbít	31
3. 4 Orchestrální výchovné koncerty MFO pro 2. stupeň základních škol	36
3. 4. 1 Vídeňští klasikové převážně vážně	37
3. 4. 2 Setkání s malým Mozartem	39
3. 4. 3 Dobro a zlo v hudbě	41
3. 4. 4 Lidová hudba a klasika	43
3. 4. 5 Smím prosit	46
3. 4. 6 Obrázky v hudbě a hudba v obrázcích	48
 4. Výzkum	 51
4.1 Výsledky výzkumu – žáci	54
4.2 Výsledky výzkumu – učitelé	63

Závěr	70
Seznam použité literatury	73
Seznam příloh.....	75
Přílohy	
Anotace	

ÚVOD

Hudba je neodmyslitelnou součástí lidského bytí.

Od nepaměti nás provází ve všech etapách našeho života. Je nejstarší formou dorozumívání, nezná jazykové bariéry, obohacuje naše rozumové vnímání o citovou a prožitkovou dimenzi.

Mnoho lidí si však klade otázku, zda je v XXI. století vůbec smysluplné se uměním zabývat, když nás ze všech stran obklopuje převážně technika a smršť informací z elektronických médií. Doba se stává rychlejší, hektičtější, dravější. A právě proto potřebujeme hudbu a umění vůbec. Potřebujeme svůj život harmonizovat, zbavit se přetlaku, udržet si vnitřní rovnováhu. Tím spíše bychom neměli zapomínat na účinky hudby, tím více bychom ji měli rozdávat...

Hudební výchova má jeden hlavní úkol: probudit v dětech lásku k hudbě a působením hudby příznivě ovlivňovat vývoj jejich osobností. Aby žáky hudba těšila, dokázali se v ní orientovat, aby ji rádi provozovali pro radost a aby ti, kteří mají nadání, se jí chtěli věnovat hlouběji.

Školské vzdělávací programy a na ně reagující nové řady učebnic hudební výchovy pro všechny ročníky, s metodickými příručkami pro učitele a s poslechovým CD v příloze jsou základními kameny výuky Hv na základních školách.

Nedílnou součástí výchovných a vzdělávacích strategií u nás, v zemi s bohatou hudební tradicí, jsou pak kromě školního předmětu hudební výchova i mimoškolní aktivity, zejména výchovné koncerty.

Prvořadým aspektem výchovného koncertu je kvalita nabízeného programu. Zkušený pořadatel dále vybírá podle několika dalších základních kritérií: angažování profesionálních umělců a hudebníků (členové orchestrů, divadel či různých komorních těles) a moderátora, schopného dostatečně erudovaného průvodního slova.

Bohužel ještě i dnes jsme často svědky nesvědomitě připravených hudebních „akcí“ pro školy, nabízených různými poloamatérskými skupinami či dokonce jednotlivci, kde není zdaleka zajištěna kvalitní forma výchovného koncertu. Při požadavku na dokonalý hudební program je v neposlední řadě důležitý i výběr důstojného a reprezentativního prostředí k produkci, které spolupůsobí k vytvoření ještě většího

hudebního zážitku. Naopak prostředí školních chodeb nebo zaprášených tělocvičen, kde se dětské publikum pošťuchuje na lavičkách nebo dokonce povaluje na žíněnkách, opravdu potřebné souznění vytvořit nemůže.

Diplomová práce by měla mimo jiné potvrdit moji domněnku, že Moravská filharmonie se svými hudebníky a komorními soubory se pořádáním koncertů s promyšlenou dramaturgií v estetickém prostředí sálů MFO ubírá správným směrem.

Prvotní snahou mé závěrečné práce je vytvořit souhrnný popis scénářů výchovných koncertů pro žáky základních škol, pořádaných Moravskou filharmonií, dále pak zmapovat formy a metody práce členů MFO v oblasti působení na dětského posluchače prostřednictvím výchovných koncertů.

Ke splnění tohoto cíle je mým záměrem navštívit v průběhu koncertní sezony 2011/12 všechny typy těchto koncertů jako divák, v některých budu přímo vystupovat jako hráč na hoboj. Pořízené nahrávky z výchovných koncertů chci přenést do písemné podoby stručných scénářů, v nichž úmyslně ponechám autentické znění moderátorských i diváckých replik.

Druhá část diplomové práce bude obsahovat výzkum formou dotazníku, kde se budou otázky pro respondenty z řad dětí i učitelů týkat jak četnosti návštěv na koncertech, tak i výrazných hudebních zážitků a vlastní aktivní hudební činnosti. Na základě vyhodnocení dotazníkového šetření budou výsledky prezentovány pomocí tabulek a grafů.

Každý člověk si vytváří po dobu svého života žebříček hodnot, kterému podřizuje hlavní životní cíle. Hodnotový systém se utváří v prvních letech především působením nejbližšího okolí, zejména pak rodiny. Později osobnost jednotlivce formuje škola a v dospělosti si člověk vytváří priority sám na základě získaných zkušeností.

Mezi mé hlavní hodnoty patří hudba. Ještě při studiích závěrečných ročníků konzervatoře jsem získával první praktické zkušenosti z pedagogiky jako učitel na základní umělecké škole. Nyní, po několika letech praxe profesionálního hudebníka – hobojisty Moravské filharmonie, jsem se rozhodl rozšířit své pedagogické vzdělání studiem na pedagogické fakultě.

2. Moravská filharmonie Olomouc

Moravská filharmonie patří k předním symfonickým tělesům v České republice a je nejstarším orchestrem na Moravě, byla založena v roce 1945 několik měsíců po 2. světové válce. Sídlí v Olomouci, univerzitním a historickém městě, které je zároveň centrem Olomouckého kraje. Moravská filharmonie Olomouc (MFO) je příspěvkovou organizací, zřizovanou statutárním městem Olomouc.

V čele Moravské filharmonie stály významné osobnosti české hudební kultury, za jejím dirigentským pultem se střídali přední světoví dirigenti, O. Klemperer, Lord Yehudi Menuhin, Z. Mácal, V. Neumann, L. Pešek a další.

V současné době je šéfdirigentem významný český dirigent Petr Vronský.

Orchestr na svých koncertech doprovázel mnoho vynikajících sólistů, jakými byli např. S. Richter, I. Oistrach, G. Kremer, J. Suk, V. Hudeček, J. Carreras, A. Baltsa, J. Cura, E. Urbanová a mnoho dalších.

Za více než 60 let svého působení si Moravská filharmonie vytvořila mimořádně rozsáhlý a rozmanitý repertoár. Orchester věnuje pozornost velkým tvůrcům světové hudby 19. a 20. století, stejně tak klasikům české národní hudební kultury – A. Dvořákovi, B. Smetanovi, L. Janáčkově a B. Martinů.

Moravská filharmonie intenzívně propaguje soudobou českou i světovou hudební tvorbu, o čemž svědčí, že již premiérovala více než 250 novinek. V poslední době se Moravská filharmonie specializuje na CD nahrávky hudby soudobých autorů.

S velkým ohlasem orchestr vystupoval v převážné většině evropských států, do mnoha míst v zahraničí se vrací pro velký ohlas obecnosti i kritiky opakovaně. Filharmonie se zúčastnila významných mezinárodních hudebních festivalů, např. v Řecku, Německu, Španělsku, Francii, Itálii a Rakousku. V posledních letech filharmonie dvakrát koncertovala na turné v Hong Kongu a Japonsku.

Moravská filharmonie se také velmi často podílí na moderních projektech spojujících populární a klasickou hudbu. S orchestrem v zahraničí vystupovaly mnohé hvězdy současné světové populární hudby – V. Mae, J. Yung, M. Legrand ad.

Na domácí scéně filharmonie spolupracovala např. s K. Gottem, M. Žbirkou, L. Bílou, skupinami Čechomor, Hradišťan a dalšími.

Moravská filharmonie je kulturní institucí, která se také významnou mírou podílí na organizaci uměleckého a koncertního života v Olomouci. Je pořadatelem a organizátorem hudebního festivalu Dvořákova Olomouc a rovněž Mezinárodního varhanního festivalu.

Moravskou filharmonii tvoří v současné době více než devadesátičlenný orchestr, přičemž někteří jeho členové jsou součástí několika komorních sdružení, která se výrazně podílejí na přípravách výchovných koncertů pro školy.

V rámci Moravské filharmonie působí například tyto komorní soubory:

Smyčcové kvarteto MFO,

Smyčcové kvinteto MFO,

Dechové dřevěné kvinteto MFO,

Žesťové kvinteto MFO a další.

2.1 Sál Reduta a Mozartův sál

Reduta

„Reduta s přilehlými prostory sloužila původně jako tančírna s balkonem o stejné šíři po celém obvodu sálu. Pro potřeby filharmonie bylo již dříve vestavěno vyvýšené pódium a překážející balkon nad jevištěm zúžen. Z původních interiérů se však nic nedochovalo, proto se autoři rekonstrukce mohli přiklonit k současným trendům v architektonické obnově. Celý koncept řešení tak vychází z dialogu původní empírové architektury s moderním pojetím interiéru. S kompletní rekonstrukcí prostor MFO určených publiku – koncertního sálu Reduty včetně Mozartova sálu, vstupních prostor, schodišť, toalet, šaten a občerstvení se začalo 1. 7. 2001. Celá rekonstrukce proběhla v rekordním čase pěti měsíců, aby mohl být dne 3. 12. 2001 uveden slavnostní koncert k jejímu znovuotevření. Při rekonstrukci byl kladen důraz zejména na zkvalitnění akustiky sálu, čemuž byl interiér plně přizpůsoben. Byly také vyslyšeny požadavky sdružení tělesně postižených občanů a v Redutě byl zřízen výtah a bezbariérové toalety. Kromě výrazného zlepšení estetické stránky veškerých prostor se zlepšily i akustické vlastnosti koncertního sálu a byla zvýšena jeho kapacita. V současnosti má Reduta kapacitu 500 míst. Hlavním architektem projektu byl Ing. arch. Milan Obenaus, jehož úpravy přetvořily Redutu v sál velmi reprezentativní.“¹

Mozartův sál

Po přestavbě došlo ke změně dispozic. Orientace sálu je nyní na šířku, místo původní na délku. Pro účinkující je připraveno vyvýšené půlkulaté pódium. Kapacita Mozartova sálu je max. 150 diváků, je tedy vhodný pro koncerty komorní hudby, pro účinkování různých souborů (dua, tria, kvartety, kvintety). Sál je vybaven videoprojekcí a ozvučením, takže je zde možné sledovat dění v sále Reduty.

Návštěvníci koncertů v Mozartově sále i velkého sálu Reduty mohou díky rekonstrukci v přestávce také využít bar s občerstvením.

¹ <http://www.mfo.cz/reduta.html> [Cit. 15.5.2012]

3. Výchovné koncerty Moravské filharmonie Olomouc

Moravská filharmonie Olomouc uskuteční na domácí scéně ročně cca 30 abonentních a dalších koncertů s průměrnou návštěvností okolo devadesáti pěti procent kapacity prodávaných míst. Patří tedy mezi orchestry s vysokým procentem návštěvnosti. Přesto nemůže spoléhat pouze na náhodné přírůstky publika a musí se systematicky starat o příliv nových posluchačů. Nejosvědčenější formou výchovy mladého publika je systém výchovných koncertů.

Moravská filharmonie úspěšně pořádá výchovné koncerty pro školy již několik desetiletí. Kulturní a osvětová činnost pro vzdělávání mladých školáků je jednou z povinností Moravské filharmonie, kterou jí ukládá zřizovací listina příspěvkové organizace MFO vydaná jejím zřizovatelem – statutárním městem Olomouc.

Forma a obsah výchovných koncertů se za dobu jejich existence v Olomouci několikrát pozměnily. Podle dřívější metodiky pořádala filharmonie menší počet koncertů pro první stupeň základních škol a programy pro vyšší stupně škol byly rozděleny pouze podle určitých hudebních kritérií. (Např. Hudba v období romantismu, Symfonie, Nejdůležitější orchestrální formy apod.)

Současná podoba vychází z nejnovějších poznatků primární pedagogiky, hudební pedagogiky a vývojové psychologie. Nová koncepce byla vytvořena na pracovních setkáních subjektů, které se touto problematikou zabývají a na koncertech se podílejí. Začátkem tohoto tisíciletí se několikrát sešla metodická komise školství a kultury města Olomouc, zástupci pedagogů olomouckých škol a členové vedení filharmonie, aby společně prodiskutovali změny v koncepci výuky hudební výchovy a vytvořili návrhy nejnovějších forem výchovných koncertů. V návaznosti na koncipování školních vzdělávacích programů se zaměřením na žáka jako aktivního činitele bylo vytvořeno i nové pojetí výchovných koncertů jako hudebně animačních programů.²

Nynější požadavky pedagogů se převážně týkaly větší interaktivity koncertů – četnějšího zapojení dětí do programu, zábavnější forem ukázek živé hudby a

² viz. příloha č. 3

poutavějšího průvodního slova. Učitelé též upozorňovali na nutnost volby kratších hudebních ukázek v maximální délce několika minut a pro celkovou délku koncertů navrhovali rozsah jedné vyučovací jednotky (45, maximálně 60 minut z důvodu využití dobrého soustředění žáků).

Vedení filharmonie se také dohodlo se zástupci škol na nových začátcích koncertů, v současnosti jsou nově stanoveny na 8.30 a 10.15. Zvolené časy provozně vyhovují jak školám – do půl deváté se většina pedagogů s žáky bez problému dostaví od školy do filharmonie, tak i potřebám orchestru – dostatečný čas na přípravu a rozehrání před ranním představením a alespoň půlhodinová přestávka mezi oběma koncerty.

Optimálním počtem mladých posluchačů komorních koncertů pro žáky prvního stupně se ukázala návštěva cca 200 až 250 dětí. Tato obsazenost ještě umožňuje pedagogům a moderátorovi udržet potřebnou míru koncentrace a kázně dětí, přítomných na koncertu. Pro vyšší stupně škol je možno počet žáků mírně navýšit, neboť s přibývajícím věkem se schopnost vnímání a soustředění mladého publika prodlužuje. Klidný a přínosný průběh koncertu však mnohdy závisí na konkrétní mentální vyspělosti jednotlivých mladých posluchačů. Existují i výrazné rozdíly mezi jednotlivými školami v posuzování kázně i v přípravě dětí ke společenskému chování před návštěvou koncertu. (Žáci „vesnických“ škol bývají vnímavější, více se zapojují do programu a atmosféra koncertů je většinou klidnější).

Filharmonie pokračuje v tendenci posledních let, kdy se jako nejvýhodnější doba pro výchovné koncerty osvědčilo podzimní období – měsíce listopad a prosinec. Školy si konkrétní data koncertů objednávají na základě nabídky filharmonie již koncem září, kdy plánují své mimoškolní aktivity na aktuální školní rok.

Vstupné na komorní koncerty pro žáky prvního stupně základních škol činí v současné době 30,- Kč za žáka, na velké orchestrální koncerty pro studenty vyššího stupně základní školy a posluchače středních škol je vstupné ve výši 40,- Kč.

3. 1 Výchovné koncerty pro mateřské školy a 1. (2.) třídy základních škol

- **Hudební výlet za zvířátky**
- **Hudební výlet za Mozartem a Hudební výlet do cirkusu**
- **Z pohádky do pohádky, z písničky do písničky**

Pořady pro nejmenší školáky uváděné od roku 1994 do roku 2006. Hudební výlety a pohádky představovaly a hrály dětem sestry Fridrichovy.

- **Z pohádky do pohádky, z písničky do písničky**
- **Housličky a jejich kamarádi 1**

Výchovné koncerty pro nejmenší (předškoláky), pořádá MFO od r. 2010.

3. 1. 1 Duo sestry Fridrichovy - Hudební výlety, pohádky a písničky

Výchovné koncerty pro 2. třídy základních škol pořádaly Květa a Zdeňka Fridrichovy pod záštitou Moravské filharmonie Olomouc od roku 1994. Po několika úspěšných představeních se pak o rok později, tedy v r. 1995, přidaly také výchovné koncerty pro 1. třídy základních škol.

Koncerty probíhaly 2. patře Reduty MFO – v Mozartově sále s kapacitou pro přibližně 120 mladých diváků.

Pro 1. třídy byl uváděn pořad s názvem **Hudební výlet za zvířátky**. V programu se střídaly lidové písně o zvířatech a skladby s názvy zvířat (Franz Schubert – Včela, Ferdinand Poliakin – Kanár, Béla Bartók – Tanec medvěda, Francois Couperin – Kukačka).

Programy byly zpestřovány zvukomalebnými nástroji: např. na okarínu hlas kukačky nebo dětská píšťalka s různou výškou tónu znázorňující zpěv ptáčka.

Žáci 2. tříd měli pořad rozdělen do dvou částí – **Hudební výlet za Mozartem a Hudební výlet do cirkusu**. V první části se děti seznamovaly s několika příběhy z Mozartova dětství, prokládanými jeho drobnými skladbičkami z raného období, převážně pro housle a cembalo. Zazněl také úryvek jeho cembalového koncertu z vrcholného období. V druhé části se jako ukázka hry na nástroje a seznámení s nimi přidalo více hudebních nástrojů. Jednalo se o xylofon, mandolínu, bubínek,

zobcovou flétnu a okarínu. Dále byla zařazena skladba názvem Cirkus Renz od Gustava Petera a Žonglér P. Dittricha pro xylofon a klavír.

„Ve všech pořadech byly děti také aktivně zapojovány, zpívaly písničky, doprovázely písň formou hry na tělo, hrály na hudební nástroje a dostávaly hudební hádanky.

Účinkující byly oblečeny ve vlastnoručně vyrobených kostýmech, které doplňovaly atmosféru jednotlivých témat. Jako tématická výzdoba byly použity také látkové obrázky.“³

V roce 1999 se výchovné koncerty začaly konat již ve velkém sále Reduty s omezenou kapacitou pro tyto koncerty na max. 300 diváků.

Na některé programy byl přizván ke spolupráci flétnista Vít Janečka (člen orchestru opery Moravského divadla Olomouc) a také tehdejší studenti Katedry hudební výchovy PdF UP Olomouc.

Od roku 2004 do roku 2006 byl uváděn pořad pouze pro 1. třídy základních škol s názvem **Z pohádky do pohádky, z písničky do písničky**. Byly pro něj vybírány melodie z pohádkových filmů nebo skladby související s touto tematikou. Dále byly připraveny samostatné hudební pohádky, v nichž hlavními aktéry byly hudební nástroje, např. vibrafon, keyboard, harmonika a další.

Nejmladší školáci si v jeho rámci mohli zazpívat písničky, zahrát na malé bicí nástroje a seznámit se také s dalšími hudebními nástroji a s tvorbou zvuku na každém z nich.

³ z rozhovoru s Květou Fridrichovou dne 16. 2. 2012

3. 1. 2 Hana Vyroubalová a sbor Music Bodo - Z pohádky do pohádky, z písničky do písničky

„Známý olomoucký pěvecký sbor Music Bodo pozve děti do kouzelného světa pohádkových písniček. Slovem provází sbormistryně Hana Vyroubalová.“⁴

Účinkují: moderátorka a sbormistryně H. Vyroubalová, sbor Music Bodo, klavírista Filip, klaun Bonifác.

Program:

Pavel Novák: Budeme si zpívat (+ Ovčáci a Holka modrooká)

Pavel Novák: Mravenci

Vánoční koledy: Pásli ovce valaši, Stojí vrba košatá

Ondřej Suchý: Bílý vánoční slon

Otesánek a koláče

Pohádka s písničkami : O perníkové chaloupce

Scénář koncertu:

Moderátorka pozdraví děti v sále a přivítá je na dnešním koncertě.

V průběhu celého pořadu klaun Bonifác neustále hledá opice, které utekly z jeho cirkusu – to je leitmotiv celého pásma písniček a pohádek.

Bonifác zpívá písničku, lehne si a nejde mu to. Hlas se mu klepe, nemůže dýchat, písnička se mu nedaří.

Moderátorka jemu i dětem ukazuje správný postoj u zpěvu.

Sbor zpívá písničku: **Budeme si zpívat** od P. Nováka

„Každá správná holka, každý správný kluk,

sedí rovně, stojí rovně jako buk,

není kapr, proto dýchá

pěkně nosem do břicha...“

Tato skladbička obsahuje i lidové písničky Ovčáci, čtveráci a Holka modrooká, které si se sborem zazpívají společně i děti v sále.

Moderátorka se dětí zeptá na rozdíl mezi zvukem a tónem.

Děti zpočátku nevědí, tak vysvětluje: „Zvuk slyšíme, ale nemůžeme ho zahrát, ani zazpívat, např. bouchnutí, tlesknutí, hrom bouřky, tikot hodin apod.

⁴ Archiv koncertního oddělení MFO – propagační materiály

Tón můžeme zopakovat zpěvem, nebo hrou na nástroj. Třeba zpěv ptáčka, zvony, melodie zahraná na hudební nástroj.“

Děti už rozumějí a sbor zpívá písničku:

Pavel Novák: Mravenci

Moderátorka dále dětem vysvětluje, že tóny mají různé vlastnosti.

„Rozlišujeme například délku tónu.

Délka se ale neměří na centimetry, ale na časový úsek. Krátký, nebo dlouhý?“

Děti hádají, zda zahraný tón je dlouhý, či krátký.

„A jako má klaun Bonifác v cirkuse velká a malá zvířátka, tak tóny jsou vysoké a hluboké. Rozlišujeme tedy ještě výšku a hloubku tónů.“

Děti opět hádají a ukazují, který tón je vysoký a který hluboký.

Klavírista hraje smutnou skladbu a klauna to rozbřečí.

Potom zahraje veselou a Bonifác má hned dobrou náladu.

Na těchto ukázkách klavírista s klaunem předvedou dětem rozdíl mezi veselou a smutnou písničkou.

(Při předvánočním koncertu zazní i koledy)

Vánoční písničky o zvířátkách

Moderátorka se ptá dětí:

„Napadá vás nějaká písnička o zvířátkách, třeba o ovečkách?“

Ano, sbor i děti zpívají společně **Pásli ovce Valaši**.

„A co třeba koza?“

Děti také znají a zpívají **Stojí vrba košatá**.

Klaun Bonifác říká: „U nás v cirkuse máme velikánské zvíře s chobotem, znáte takové?“ Děti se hlásí a vědí – je to slon.

„O něm ale určitě žádnou písničku neumíte...“

Sbor zazpívá písničku:

Ondřej Suchý: Bílý vánoční slon.

Bonifác má hlad, tak mu děti ze sboru přinesou ze zákulisí velké koláče.

Sbor zpívá písničku **Otesánek a koláče**.

V tom se objevují opice a kradou Bonifácovi koláče. Ten je nejprve nevidí, ale pak je chytí i s nakousnutými koláči.

V závěrečné části koncertu sbor hraje a zpívá dětem v sále pohádku

O perníkové chaloupce.

Bonifác vypráví příběh, ale některé věci říká špatně – jinak, než jsou v pohádce. Děti mají pozorně poslouchat a klauna opravovat.

Např.:

Pohádka o *bonbónové* (perníkové) chaloupce.

Jeníček a Mařenka chodili sbírat lesní plody – *ananas, banány*...(jahody, maliny).

Uprostřed lesa stála *autobusová zastávka* (perníková chaloupka)...

Z chaloupky vystrčil bradu *zlý medvídek Pú* (zlá ježibaba).

Nakonec všechno dopadne dobře v pohádce i na koncertě.

Moderátorka, klaun, klavírista i sbor se s dětmi loučí a přejí si pěkný den.

3. 1. 3 Smyčcové kvinteto Moravské filharmonie - „Housličky a jejich kamarádi 1“

„Znájí děti housličky? Asi ano. A znají všechny jejich kamarády? Asi ne. Přijďte s dětmi k nám, aby poznaly další smyčcové nástroje, poslechly si, jak se na ně hraje a také aby si společně s muzikanty zazpívaly.“⁵

Pořad moderuje Vladislav Kvapil.

Hrají Vít Mužík – 1. housle, Vladislav Kvapil – 2. housle, Gabriel Pavlík – viola, Marian Pavlík – violoncello, Dalibor Teimer – kontrabas

Představení jednotlivých nástrojů s ukázkami:

Housle – písnička Kočka leze dírou

Viola – melodie z večerníčku Pohádky z mechu a kapradí

Violoncello – zvuk čmeláka

Kontrabas – melodie z večerníčku Medvědi

Program skladeb:

Lidové písničky –

Kočka leze dírou, Skákal pes, Prší, prší, Běží liška k Táboru, Pásla ovečky

⁵ <http://www.mfo.cz/vychovne.html> [Cit. 15.5.2012]

Scénář koncertu:

Moderátor přichází, přivítá děti a říká: „Dnes vás seznámím s housličkami a jejich kamarády. Ale kde je máme? Víte co? Než přijdou, tak si zazpíváme nějakou pěknou písničku. Možná, že ji uslyší a přidají se. Co třeba písnička o kočce a pejskovi, znáte nějakou?“

Ano. **Kočka leze dírou.** Děti na pokyn společně zpívají první sloku. Poté se za dveřmi ozvou housličky s melodií této písničky.

„Už slyším housličky, tak je, děti, zavoláme,“ říká moderátor.

Houslista vychází ze zákulisí a hraje další sloku písničky.

Společně si pak děti zazpívají ještě jednou písničku **Kočka leze dírou** s housličkami.

Moderátor s houslistou dále představují **housle** – jak vlastně vypadají a jak se na ně hraje.

Hlava, ouška (kolíčky), krk, tělo, struny, kobylka a také smyčec, kterým se na housličky hraje. Houslista zahraje na housličky různé ukázky hry na housle, efekty, a virtuózní kousky.

Moderátor se dětí zeptá: „Máte kamarády? A nemají housličky kamarády?“

Na obě otázky děti volají: „Ano!“

Druhý hudebník v sále volá, že zná jednoho kamaráda housliček.

Moderátor mu říká, ať jej tedy přinese. Violista zahraje melodii z večerníčku **Pohádky z mechu a kapradí (Křemílek a Vochoňka)**.

Tento nástroj je velmi podobný housličkám, je to vlastně jeho větší kamarádka a sestřička – jmenuje se **viola**.

„A nemají housličky ještě většího kamaráda?“ ptá se moderátor.

Z hlediště volá další hudebník: „Já mám ve skříni velkého kamaráda housliček.“

Jde pro **violoncello** a zahraje několik hlubokých tónů připomínajících čmeláka. Děti hádají jméno nástroje a hudebník pak ukazuje rozdílný způsob hry, než jakým se hraje na housle. U hraní sedí opřený nohama o violoncello a moderátor ukazuje také bodec, kterým je violoncello zapřeno do podlahy.

„Už tu máme housličky a jejich kamarády, tak si můžeme zapívat a zahrát všichni společně.“

Znovu se hraje a zpívá společně písnička **Kočka leze dírou**.

„V první písničce jsme zpívali o kočce a pejskovi a teď bychom si mohli zazpívat třeba jenom o pejskovi. Kdo zná nějakou?“ ptá se dětí moderátor.

Děti znají písničku **Skákal pes přes oves**.

Hudebníci začnou hrát, děti zpívat, ale po chvíli se ze zákulisí začnou ozývat divné zvuky.

„Někdo se zlobí, že jsme na nějakého kamaráda housliček zapomněli. Na kterého?“

„Na basu – kontrabas!“ odpovídají děti.

Přijde další hudebník, ovšem v ruce drží zobcovou flétnu.

Moderátor se ptá: „To je basa?“ Děti: „Ne!“

Hudebník jde zpět a přinese další housličky. Děti volají, že ani tohle není basa.

Moderátor s kontrabasistou jdou do zákulisí a vydávají zvuky, jako když housličky nafukují.

Poté přinesou konečně **kontrabas** a hudebník zahraje ukázkou z večerníčku **Medvědi**.

Hudebníci už jsou teď opravdu všichni a hrají **Skákal pes**, děti zpívají s nimi.

Moderátor: „A teď, děti, pozorně poslouchejte, jestli poznáte další písničku.“

Smyčcový soubor hraje kousek písničky **Prší, prší**.

Děti samozřejmě poznávají a moderátor je učí napodobit déšť.

„Tleskejte nejprve pomalu, pak rychleji a rychleji a pak zase pomaleji“. Zvuk opravdu připomíná dětem déšť.

Houslista přidá na housle zvuk větru, violista zahřmí na violu, děti tleskají a společně vytvoří dojem letní bouřky.

Společně si zahrají a zazpívají písničku **Prší, prší** i s těmito efekty.

„Pršet už přestalo a my se můžeme naučit další písničku,“ říká moderátor.

Zazpívá a s hudebníky předvede písničku **Běží liška k Táboru**, potom si ji zazpívají všichni společně i s dětmi.

Na poslední písničku moderátor vyzve děti, aby si stouply. Nacvičuje s nimi kývání ze strany na stranu, dupání nohama a tleskání rukama.

Společně si potom mohou zazpívat písničku **Pásla ovečky v zeleném háječku** i s rytmickým doprovodem.

Moderátor děti pochválí a děti si můžou za pěkné zpívání zatleskat.

Na závěr si s dětmi zopakuje, jak se jmenují smyčcoví kamarádi housliček. Viola, violoncello a kontrabas.

Následuje poslední část programu tohoto koncertu pro předškolní děti o smyčcových nástrojích – filmová pohádka Cvrček a housličky.

3. 2 Komorní výchovné koncerty MFO pro 1. stupeň základních škol

➤ Pro 2. třídy

„Plechová kavalerie“ v akci

„Žestě neboli plechy neboli dechové nástroje vyrobené z plechu jsou nejhlasilnější nástroje symfonického orchestru. Znáte je opravdu všechny? Uvidíte a také uslyšíte největší nástroj symfonického orchestru s nejhlubším tónem. Čeká vás mnoho zajímavé (nejen klasické) hudby s průvodním slovem hudebníka, který hraje právě na ten největší nástroj orchestru, Radima Černína.“⁶

3. 2. 1 Plechová kavalerie v akci

Žest'ové kvinteto Moravské filharmonie + bicí nástroje

Ondřej Mořka – 1. trubka, Lukáš Weiss – 2. trubka,
Jaroslav Hubek – lesní roh, Miroslav Tutko – trombón,
Radim Černín – tuba, moderátor
Ladislav Bilan – bicí nástroje

Představení jednotlivých nástrojů s ukázkami:

Trubka – vojenská večerka
Lesní roh – písnička Jede, jede poštovský panáček
Trombon – úryvek melodie taneční hudby
Tuba – ukázka hlubokých tónů na tubu
Bicí nástroje – představení několika nástrojů a jejich zvuků

⁶ <http://www.mfo.cz/vychovne.html> [Cit. 15.5.2012]

Program skladeb:

Jean-Joseph Mouret: Rondeau

Jiří Ignác Linek (Linka): Korunovační fanfára

Tielman Susato: Španělský tanec

Leopold Koželuh: Hon na křepelku

Zequinha Abreu / Aloysio Oliveira: Tico, tico

Argentinské tango – L´amour

George Gershwin: Summertime

Pavel Staněk: Medium

Stevie Wonder: Sir Duke

Scénář koncertu:

Hudebníci přichází společně z foyeru za doprovodu slavnostní pochodové fanfáry.

Moderátor se představuje, ukazuje černobílé oblečení hudebníků, frac a lakované boty, nejslavnostnější oblečení na koncerty.

„Na dnešním koncertě vám budou hrát takzvané žestové nástroje, řadíme je do dechových nástrojů a jsou vyrobeny z plechu.“ Ukazuje tělo nástroje, klapky, ventily, korpus a nátrubek – ten tvoří tón. „Bez nátrubku by žádný žestový nástroj nehrál.“ Při pokusu o hru jen na nátrubek je slyšet jen bzučivý zvuk.

„Žestové kvinteto tvoří dvě trubky, lesní roh, trombón a tuba. Jako hosta tu dnes máme i kolegu, který s námi bude hrát na různé bicí nástroje.“

Jako první se dětem představí hráč s **trubkou** a zahraje motiv **vojenské večerky**.

Děti hádají, kde a kdy by mohla zaznít – večerka, nebo smutek na hřbitově.

Moderátor uvádí první skladbu: „Šlechtické rody v cizině i u nás měly na svých panstvích svoje kapely, někdy se šlechtici dokonce přetahovali o dobré skladatele a muzikanty. U nás na Olomoucku byl v té době takovým slavným skladatelem např. Pavel Josef Vejvanovský.

Z velmi dávné doby, renesančně-barokního období, zazní skladba od francouzského skladatele **J. J. Moureta – Rondeau**.

Podobně slavnostní charakter z doby králů má další skladbička od českého skladatele a pedagoga **Jiřího Ignáce Linka**.

Hudebníci hrají **Korunovační fanfáru**.

„Vraťme se ještě na chvílku do renesance a přesuňme se na druhý konec Evropy. Nyní uslyšíte **španělský tanec Válka s Maury** od skladatele **Tielmana Susata**.“

Dětem se představí druhý žesťový nástroj – **lesní roh**. Hudebník oddělá korpus, nátrubek, vytáhne cuky atd. Horna, jak se také jinak nástroji říká, je tvořena zamotanými úzkými trubkami. Rozvinutá by jinak měřila až 5 metrů.

Lesní roh – lovecký, používaný v lesích ke hraní fanfár při honech na zvěř.

Zazní krátká ukázka lovecké fanfáry.

Podobný nástroj používali pošťáci, jmenoval se poštovní roh.

Hornista hraje písničku **Jede, jede poštovský panáček**.

Moderátor se ptá dětí: „Víte, co je křepelka? A jaký vydává zvuk?“

Pět peněz...

Ukážeme si to na skladbičce od **Leopolda Koželuha – fanfára Hon na křepelku**.

Tato skladba už měla trošku jiný styl, pochází z období klasicismu.“

Hudebníci nyní zahrají krátký úryvek lidové písničky, na kterém ukážou rozdílný zvuk trubky a lesního rohu.

Trubka – jasný, svítivý, vysoký.

Lesní roh – měkčí, temnější a hlubší.

„Přejdeme k představení dalšího nástroje – má dva různé názvy podle toho, jestli používáme francouzský název **trombón**, nebo německý název **pozoun**.

Tento je takzvaný snížcový, tahá snížec a tím určuje výšku tónu.“

Trombónista zahraje sólo populární-taneční hudby s glissandy.

„Největším nástrojem tohoto kvinteta s nejhlubším zvukem je **tuba**.

Stejně jako basa - kontrabas u smyčcových nástrojů takzvaně tvrdí muziku.

Ale i ona umí hrát melodicky.“

Zazní ukázka hry na basovou a barytonovou tubu.

„Nyní jsme si předvedli již všechny žesťové nástroje a můžeme vám zahrát jednu známou skladbičku. Jedná se již o moderní taneční hudbu. O skladbu se zasloužili dva pánové **Zequinha Abreu a Aloysio Oliveira**, písnička se jmenuje **Tico, tico**.“

Nyní se hlásí o ukázku host žesťového kvinteta, hráč na bicí.

Představuje **bicí soupravu** a zvuky jednotlivých částí – bubínek, činel, hi-hat.

Dalšími nástroji melodickými jsou **xylofon** – bicista zahraje úryvek z předehry G. Rosiniho: Vilém Tell.

Další nástroje – **bič, řehťačka, trianql, wood-bloky, tamburína, velké činely. Tympány (kotle), velký buben, Tamtam – gong** a další. „Bicích nástrojů je mnoho, nelze ani všechny na dnešním koncertě ukázat a vyjmenovat. Společně s bicími nástroji si zahrajeme další taneční skladbičku, tentokrát pomalejší. **Argentinské tango – L´amour.**“

„Kromě starších skladeb, které jsme vám hráli před chvílkou – fanfáry, tance a podobně, je nejvíc písniček pro žesťové kvinteto vytvořeno ve stylu hudby, která vznikla v předminulém století v Americe kolem města New Orleans.

Je to jazz.

Od té doby skladatelé i hudebníci používají nové úpravy melodií, hlavně improvizace a různé variace.

Jedním z nejznámějších amerických skladatelů tohoto stylu hudby byl **George Gershwin**. My vám zahrajeme písničku **Summertime**, pomalý smutný tanec, který nazýváme obecně blues.“

Hlavní melodii hraje trubka s dusítkem.

Ale i čeští skladatelé dovedou napsat pěkné jazzové melodie, zazní skladba od žijícího autora **Pavla Staňka – Medium z cyklu Summermusic**.

Na závěr koncertu moderátor s dětmi zopakuje všechny nástroje žesťového kvinteta – trubku, lesní roh, trombón a tubu. Připomene, že hostem dnes byl hráč na bicí a vyjmenuje několik bicích nástrojů.

Jako přídavek hudebníci hrají skladbu **Sir Duke** od slavného černošského klavíristy a skladatele **Stevieho Wondera**.

Moderátor děkuje dětem za pozornost a těší se s nimi na viděnou při dalších koncertech z cyklu pro školy, nebo i na večerních abonentních koncertech Moravské filharmonie.

➤ Pro 3. třídy

„Cesta do školy“ s dechovými dřevěnými nástroji

„Udýchaní pánové vám předvedou dechové nástroje ze dřeva, budou o nich i sami povídat, předvedou, co se na ně dá zahrát a která zvířátka se dají jimi napodobit. Pořadem provází Vladislav Kvapil.“⁷

3. 2. 2 Cesta do školy s dechovými dřevěnými nástroji

Dechové kvinteto Moravské filharmonie

Petr Hladík – flétna, Jan Kučera – hoboj, Tomáš Kuzník – klarinet,
Jan Dvořák – fagot, Oldřich Bártík – lesní roh, Vladislav Kvapil – moderátor.

Představení jednotlivých nástrojů s ukázkami:

Příčná flétna – melodie z filmu Harry Potter

Hoboj – melodie z večerníčku Králíci z klobouku

Klarinet – sólo z úvodu opery Prodaná nevěsta Bedřicha Smetany

Fagot – melodie z večerníčku O loupežníku Rumcajsovi

Lesní roh – lidová písnička Jede, jede poštovský panáček

Program skladeb:

Jan Vičar: Ranní kasace (Cesta do školy)

výběr částí – Budíček, Ještě chvíli, Úprk, Cestou k cíli, Zvoní

Václav Trojan: Dechový kvintet na motivy lidových písní

3. věta Menueto, č. věta Finale - presto

Frank Churchill: Sněhurka a sedm trpaslíků

výběr částí – č. 1, 3, 5, 7, 4

Scénář koncertu:

Moderátor přijde na podium sám a přivítá děti. Představí pěkný sál, kde se dnešní koncert odehrává. Připomene dětem základní pravidla slušného chování na koncertě – poslouchat a nepovídat, zmíní také pravidlo slavnostního oblékání na koncertě – jak hudebníků, tak posluchačů.

Moderátor: „Milé děti, dnes poznáte dechové dřevěné nástroje...“

⁷ <http://www.mfo.cz/vychovne.html> [Cit. 15.5.2012]

Vchází první dechový dřevěný nástroj – hudebník jej drží tak, aby byl dobře vidět. Děti se ale diví, že není ze dřeva. Moderátor se ptá, jestli si hráč nespletl nástroj a nenechal ten správný v zákulisí. Ne, je to správně.

Prvním nástrojem je **příčná flétna**.

Flétnista vysvětluje: „dříve se dělala opravdu ze dřeva, ale pak se vyzkoumalo, že kov (stříbro, zlato) má lepší zvukové vlastnosti. Dnes se tedy příčná flétna vyrábí z drahých kovů.“

Na ukázkou zahraje melodii z filmu **Harry Potter**.

Pak ještě dětem vysvětlí, jak se na flétnu hraje, a moderátor se pokouší zahrát podobně na skleněnou láhev od limonády. Tvorba tónu je podobná, na láhev však může vytvořit pouze jeden tón.

Moderátor volá dalšího hudebníka a doufá, že už přijde s opravdu dřevěným nástrojem.

Přichází hobojská, ukazuje dětem **hoboj** a ptá se, zda-li je ze dřeva. „Ano, je z černého dřeva – ebenu. Materiál se dováží až z Afriky. Aby bylo možno hrát více tónů, má hoboj také stříbrné klapky jako flétna.“

Hudebník se pokouší zahrát na samotné tělo nástroje, ale nic není slyšet, jen proudění vzduchu. „Asi něco chybí?“ říká moderátor.

Hobojská z kapsy vytahuje krabičku se strojky. Ukazuje dětem hobojský strojek ze dvou plátků dřevěné třtiny. Takový strojek na hudbu, který ale samotný jen píská a „kokrhá“, hudebník předvede.

Po vsunutí do těla hoboje už nástroj normálně hraje a hobojská zahraje melodii z večerníčku **Bob a Bobek – Králíci z klobouku**.

„A další nástroj je který?“ ptá se moderátor směrem do zákulisí.

Přichází hudebník s klarinetem a hraje ukázkou z **opery Prodaná nevěsta**. Pak popisuje **klarinet**.

Je také z ebenového dřeva se stříbrnými klapkami, místo strojku má ale plátek. Opět ze třtiny, ovšem samotný plátek nehraje. Klarinetista složí všechny díly zase zpět dohromady a zahraje několik tónů od nízkých po vysoké.

Jako další vchází hudebník s fagotem hrající melodii z večerníčku **O loupežníku Rumcajsovi**.

Moderátor se ptá dětí, jak se nazývá tento nástroj.

Na rozdíl od flétny, klarinetu a hoboje většinou nevědí. **Fagot** je samozřejmě také ze dřeva, ale z hnědého – javorového.

„Hraje se na něj podobným způsobem, jako na hoboj. Fagotista také ukáže strojek (u hoboje ho už známe, jen je u fagotu větší), stříbrné eso, klapky a tělo nástroje.“ Nakonec zahraje hluboký tón – fagot v kvintetu basuje, jako kontrabas ve smyčcových souborech.

Moderátor zve na pódium posledního hudebníka. Předem prozradí, že jeho nástroj není a nikdy nebyl ze dřeva, takže ho budeme brát jako hosta našeho setkání s dechovými dřevěnými nástroji.

Hornista zahraje ze zákulisí písničku **Jede, jede poštovský panáček**

a moderátor se ptá dětí, jaký nástroj a jakou písničku slyší. Hudebník vchází a ukazuje **lesní roh**. Popisuje, že je to vlastně taková zamotaná kovová trubka, která by rozmotaná byla pěkně dlouhá. Podle typu lesního rohu až pět metrů. Hornista ještě ukáže nátrubek, ten samotný jen bzučí. Na závěr představení lesního rohu zahraje ještě jednou – loveckou fanfáru.

„A teď tady máme všech pět dechových nástrojů, které tvoří soubor nazývaný **dechové kvinteto**.“ říká moderátor.

„Nyní vám ukážeme, jak hrají tyto nástroje dohromady.

Představte si, jak to někdy vypadá u vás doma ráno ve školním roce.

Nejprve spíte, ale pak už musíte vstávat – ozve se budíček.“

Kvinteto hraje první část **Budíček**.

„Ale vy si řeknete: **Ještě chvíli**“.

Hudebníci hrají stejnojmennou část obsahující pomalé melodie.

„A pak je jasné, že jste zaspali a následuje honička doma. Vstávat, rychle se umýt, obléct, nasnídat a rychle do školy.“

Následuje rychlá část **Úprk do školy**.

„A váš úprk končí před školou. Už je jasné, že jste to šťastně stihli, a můžete si vesele vykračovat, jako by se nic nestalo.“

Zazní část **Cesta k cíli**.

„A vcházíte do třídy, náhle zvoní – rychle na místa a škola začíná.“

Hudebníci hrají poslední část **Zvonění**.

Moderátor dětem vysvětluje: „hudebníci dechového kvinteta nám zahráli skladbu olomouckého skladatele Jana Vičara – **Ranní kasace**, neboli **Cesta do školy**.

A teď už jsme ve škole a začíná nám hudební výchova.

Znáte děti aspoň několik národních písniček? Hned si to vyzkoušíme.“

Hudebníci zahrají připravené ukázky.

Hanáckou lidovou **Za horama svítá a Utíkej Káčo, utíkej.**

Děti hádají a poznávají písničky.

Moderátor říká: „Skladatel Václav Trojan tyto písničky použil a různě obměnil ve své skladbě pro dechové kvinteto.

Kvinteto hraje část **Menuetto** obsahující obě písně.

Následují další ukázky písniček – **Sil jsem proso, Na tý louce zelený a Krásný vzhled je na ten boží svět.**

Poslední písnička je těžká, proto její název hádají jen učitelé.

Následuje celá část z Trojanova kvintetu **Finale-presto** se třemi písničkami.

„A na závěr si děti dáme pohádku. Vlastně hudbu ze slavné pohádky Walta Disneye.

Poznáte ji?

Zazní kousek pochodu trpaslíků „Hej hou, hej hou a trpaslíci jdou...“

Děti poznávají a vykřikují název pohádky – **Sněhurka a sedm trpaslíků.**

A pak dechové kvinteto zahraje vybraných pět částí:

1. Trpaslíci jdou do práce
2. Spící Sněhurka
3. Veselo v chaloupce
4. Sněhurčina píseň o princí
5. Pochod trpaslíků (Hej hou, hej hou)

Děti vesele zpívají a tleskají.

Po potlesku moderátor děkuje hudebníkům, na závěr ještě jednou opakuje název souboru a ukazuje hudební nástroje, které dnes na koncertě hrály.

Dechové kvinteto (příčná flétna, hoboj, klarinet, fagot a lesní roh).

➤ Pro 4. třídy

Housličky a jejich kamarádi 2

„Znájí děti housličky? Asi ano. A znají všechny jejich kamarády? Asi ne. Přijďte s nimi, aby u nás poznali další smyčcové nástroje, poslechli si, jak se na ně hraje a také si společně s muzikanty zazpívali. Pořad moderuje Vladislav Kvapil.“⁸

3. 2. 3 Smyčcové kvinteto Moravské filharmonie - „Housličky a jejich kamarádi 2“

Vít Mužík – 1. housle, Vladislav Kvapil – 2. housle, moderátor

Gabriel Pavlík – viola, Marian Pavlík – violoncello, Dalibor Teimer – kontrabas

Představení jednotlivých nástrojů s ukázkami:

Housle – úryvek ze sonáty J. S. Bacha, melodie z večerníčku Kluk
z plakátu, melodie z filmu Harry Potter

Viola – melodie z večerníčku Pohádky z mechu a kapradí

Violoncello – zvuk čmeláka

Kontrabas – melodie z večerníčků Mach a Šebestová a Medvědi

Program skladeb:

Wolfgang Amadeus Mozart : Malá noční hudba, 1. a 3. věta

Anonymus: Renesanční tance

Henry Purcell: Suita Abdelazer, č. 2 Rondeau

Felix Mendelsohn-Bartholdy: Svatební pochod

Christoph Willibald Gluck: Pizzicato

Lidové písničky: Okolo Frýdku cestička, Pod naším okýnkem, Pásla ovečky, Já do lesa nepojedu, Šel tudy, měl dudy, Běžela ovečka, Prší, Prší.

Scénář koncertu:

Moderátor přichází sám a přivítá děti. Představuje sál Moravské filharmonie, kde se dnešní koncert odehrává. Připomene dětem základní pravidla slušného chování na koncertě – poslouchat a nepovídat, zmíní také pravidlo slavnostního oblékání na koncertě – jak hudebníků, tak posluchačů.

⁸ <http://www.mfo.cz/vychovne.html> [Cit. 15.5.2012]

„Dnes vám představím smyčcové nástroje – housličky a jejich kamarády. Smyčcové proto, že se na ně hraje smyčcem“, a ukazuje smyčec.

První na pódium přichází houslista a ukazuje svůj smyčcový hudební nástroj

– **housle**. Děti jej poznávají a hudebník zahraje část **Bachovy houslové sonáty** a poté úryvek z večerníčku **Kluk z plakátu** a melodii z filmu **Harry Potter**.

Moderátor popisuje, z čeho jsou smyčcové nástroje vyrobeny a z jakých částí se housle skládají – hlava, krk, tělo, struny, smyčec s koňskými žíněmi.

„A už tu máme prvního kamaráda housliček. Poznáte děti, jak se mu říká?“, ptá se moderátor.

„Je to **viola**, vypadá jako větší sestra houslí – jsou velmi podobné a skládají se ze stejných částí.“

Violista hraje melodii z večerníčku **Pohádky z mechu a kapradí (Křemílek a Vochemůrka)**

Do sálu vchází další hudebník, nese violoncello. Nástroj vypadá jako menší basa – má také krk, tělo, struny, smyčec. Rozdílný je ve způsobu hraní. Proti houslím a viole má na spodu nástroje bodec, violoncellista jej zapichuje do podlahy, aby se o nástroj opřel a mohl hrát vsedě. Na violoncello ještě zazní několik tónů na seznámení a poté si smyčcový kvartet společně naladí a hraje ukázkou:

W. A. Mozart: Malá noční hudba (začátek bez kontrabasu).

Najednou se ze zákulisí začnou ozývat divné zvuky. Basa – kontrabas se v zákulisí „zlobí“, že na ni zapomněli. Když ostatní utichnou, hraje melodii z večerníčku **Mach a Šebestová**.

Pak přijde hudebník a představí kontrabas, největší smyčcový nástroj. Může mít čtyři, nebo pět strun a hraje hluboké tóny. „Basa tvrdí muziku.“ Říká kontrabasista a zahraje ukázkou z večerníčku **Medvědi**.

Teď je již smyčcové těleso kompletní a může skladbu zahrát znovu.

W. A. Mozart: Malá noční hudba (část 1. věty)

Děti hádají autora a skladbu.

„Nyní vám zahrajeme něco z historie“, říká moderátor. „Z doby hradů a zámků, kde vládli různí králové a šlechtici. Z období, kterému se říká renesance. V hudbě to bylo kolem 13. - 14. století.“

Zazní pomalý **1. renesanční tanec**, tak jak se hrál dříve (hudebníci drželi nástroje opřené o tělo, ve stoje, violoncello bylo ještě bez bodce, drželo se jen stiskem kolen atd...)

Pak pokračuje skladba již v normálním moderním pojetí.

Anonymus: Renesanční tance (výběr - č. 1, 2, 5)

Hned po potlesku následuje další skladba.

H. Purcell: č. 2 Rondeau ze Suity Abdelazer (celé)

Moderátor se ptá dětí, zda si myslí, že tato i předcházející hudba byla stará, nebo nová. Děti jasně odpovídají: „Stará“. Moderátor vysvětluje, že tato poslední ukázka patřila do období baroka.

Moderátor: „Posuňme se v historii ještě dále, zahrajeme vám další tanec, tentokrát na tři doby. Znáte nějaký? Není to valčík, ale jeho starší předchůdce – menuet. Je ze skladby, kterou jsme vám už hráli.“

W. A. Mozart: Malá noční hudba 3. věta

„Znáte skladbu, nebo autora z období klasicismu?“

Malou noční hudbu i Mozarta děti většinou znají.

Další ukázkou moderátor uvede tím, že ji děti někdy určitě slyšely.

„Kde je možné ji slyšet? Ano, na svatbě.“

F. Mendelssohn: Svatební pochod

Autor žil později, než Mozart, tudíž skladba je o něco modernější a patří do romantismu.

V poslední skladbičce děti u vidí a uslyší, že na smyčcové nástroje se nehraje jen smyčcem, ale může se i jenom brnkat. Tento způsob hry se nazývá pizzicato.

Ch. W. Gluck: Pizzicato

Moderátor: „Housličky a jejich kamarádi umí hrát také obyčejné lidové písničky. Hudebníci vám nyní zahrají různé písničky a můžete se k nim přidat a společně si zazpívat.“

Okolo Frýdku cestička, Pod naším okýnkem, Pásla ovečky,

Já do lesa nepojedu, Šel tudy, měl dudy, Běžela ovečka

Poté vyzve moderátor děti, zda si nechtějí zazpívat po vzoru různých soutěží v televizi. Několik dětí pozve na podium a vybraní soutěžící zpívají za doprovodu hudebníků jednoduchou písničku, např. **Prší, prší.**

Hodnocením jejich výkonu je síla potlesku spolužáků v sále.

Na závěr ještě moderátor zopakuje názvy jednotlivých smyčcových nástrojů, technický způsob hraní a skladby, ve kterých se nám představily.

3. 3 Komorní výchovné koncerty pro 2. stupeň základních škol

Pro 8. – 9. třídy základních škol a střední školy

Smyčcové nástroje a bigbít

„Nevěříte, že to jde k sobě? Tak si to určitě přijďte poslechnout. Klasické smyčcové kvarteto doplněné o bicí soupravu vás přesvědčí, že jazz, swing, rock i heavy metal zní dobře i na smyčcové nástroje. A zároveň vás moderátor pořadu Vladislav Kvapil seznámí s vývojem populární hudby.“⁹

3. 3. 1 Smyčcové nástroje a bigbít

Skupina Gamavilla

Vít Mužík – 1. housle, Vladislav Kvapil – 2. housle, moderátor,
Gabriel Pavlík – viola, Marian Pavlík – violoncello, Dalibor Teimer – kontrabas,
Ladislav Bilan ml. – bicí

Program skladeb:

Dizzy Gillespie: Night in Tunisia	Jazz
Milan Svoboda: Blues o dešti	Blues
Scott Joplin: The Entertainer	Rag Time
Gary Daverne: Jazz Burleska	Jazz
Glenn Miller: Autumn Leaves	Swing
Beatles: I should have known...	Rock (<i>jazzová úprava</i>)
P. Birston: Your da best	Latin Rock
Apocalyptica: variace	Heavy metal
<i>Ve verzi koncertu v době před Vánoce</i>	
Milan Svoboda: Nesem Vám noviny	(<i>jazzová úprava</i>)

⁹ <http://www.mfo.cz/vychovne.html> [Cit. 15.5.2012]

Scénář koncertu:

Na pódiu jsou mikrofony, nástroje budou dnes nazvučené. První začíná hrát hudebník na bicí, další muzikanti postupně přicházejí, jamují, a po té hrají skladbu **Night in Tunisia**.

Moderátor: „Dnes vám představím vývoj moderní hudby od konce 19. století do dnešních dní – od jazzu až po metal. Budeme povídat a hrát o hudebních stylech populární hudby od konce 19. století až po 80. léta století dvacátého. Ale jedno je jisté, nikdy nebyly interpretovány na smyčcové nástroje, alespoň ne v jejich původních podobách. Ovšem na začátku 21. století je všechno možné. Posudte sami, jestli se vám to bude líbit, nebo ne.

Začali jsme se jazzovou skladbou slavného jazzového černošského hudebníka **Dizzy Gillespieho Night in Tunisia**.“

(Vývoj jazzu v 17. – 19.století.)

„Prostřednictvím násilného přesídlování černochů z Afriky do Ameriky začala lidová hudba afrických černochů ovlivňovat americkou hudbu.

Černoši byli násilně nuceni přijmout nové náboženství, a protože byli zvyklí z rodné Afriky vždy přijmout náboženství vítězného kmene, nedělalo jim problémy přijmout křesťanství. Postupně začali tvořit vlastní černošské bohoslužby bohaté na pěvecké výstupy, a tak vznikaly první černošské křesťanské duchovní zpěvy - spirituály, které byly pouze zpívané, bez doprovodu hudebních nástrojů a s důrazem na sborový zpěv.

Africké rytmy se projevují především synkopickými hudebními styly. V porovnání se stylem bohoslužeb bílých Američanů bylo africké křesťanství mnohem živější, hlasitější a spontánnější.“

Moderátor pokračuje: „Ze spirituálů se pak dále vyvinula jejich světská forma – blues, ve kterém byl sólový zpěv postupně doprovázen nejčastěji kytarou. Slovo blues vyjadřuje v angličtině depresivní smutný stav, což charakterizuje i mnoho bluesových skladeb. Blues dalo přímý základ jazzu, ragtimu, rocku a dalším stylům západoevropské popmusic a ovlivnilo i mnoho skladatelů vážné hudby. Pro blues je charakteristický jeho houpavý rytmus *důva – důva – důva*. V melodii je s oblibou využíváno synkop – *tá dap tá* a úmyslně nepřesného frázování, které se jakoby nevejde do základního rytmu.

Jako ukázkou vám zahrajeme **Blues o dešti** českého skladatele **Milana Svobody**.“

„Dalším stylem je ragtime, který se začal formovat v 80. letech 19. století. Je považován za poslední mezistupeň mezi tradiční černošskou lidovou hudbou a jazzem. Původním nástrojem tohoto stylu bylo banjo, které poté movitější černošští hudebníci nahradili klavírem. Ragtime je vlastně pravidelný rytmus v polkovém či pochodovém tempu s bohatě synkopovanou melodií. Melodie je zde jakoby roztrhána (odsud název stylu „to rag“ – roztrhat).“

Otázka do publika: „Znáte nejslavnější český ragtime? - Je jím Bugatti Step od Jaroslava Ježka.“

Skupina dále hraje nejznámější filmový ragtime od **Scotta Joplina: The Entertainer** z filmu Podraz.

Pokračuje výklad moderátora: „Z černošských worksongů, spirituálů a především z blues vznikl koncem 19. století v americkém městě New Orleans styl, ve kterém se prolínaly černošské folklórní vlivy s bělošskou hudbou přistěhovalců z Evropy – začalo se mu říkat jazz.“

Původ názvu není zcela jasný, pravděpodobně se jedná o zkomolenou zkratku jas(mine) v narážce na jasmínový parfém populární v té době v New Orleansu. První jazzové skupiny proto používaly ve svém názvu pravopis jass.“

„Vážení mladí přátelé, mohli byste jmenovat nejvýraznější osobnost českého jazzu? Napovím vám, byl klavíristou, skladatelem a spolupracoval s pány Voskovcem a Werichem.“ Pár studentů se přihlásí. „Ano, Jaroslav Ježek.“

Moderátor naváže s dalšími jmény. „Z našich skladatelů vážné hudby ovlivněných jazzem jmenujme Bohuslava Martinů a nejznámějším jazzovým muzikantem byl jistě trumpetista Louis Armstrong.“

G.Daverne: Jazzová burleska

„Od vzniku jazzu se postupně vyvinuly různé jazzové styly. Bepop, Cool Jazz, Dixieland, Latin Jazz, Jazz Blues, Jazz Rock, Bossa Nova a další.“

Základním poznávacím znakem je samozřejmě synkopická melodie, zdůraznění druhé a čtvrté doby, opakující se melodie a fráze často s možností improvizace.

Nejprve byl jazz především koncertní styl. Od konce 20. let dvacátého století se začal utvářet jazzový styl nazývaný swing, v němž došlo k širšímu uplatnění jazzu jako populární taneční hudby a ke smíšení černošských a bělošských prvků. Tvoří přechod od tradičního k modernímu jazzu. Největší slávu sklízela ve 30. a 40. letech dvacátého století. Je nerozlučně spojen s Beny Goodmanem – výborným

klarinetistou, vedoucím různých souborů, který byl jedním z prvních bělochů, kteří se prosadili v černošském hudebním stylu.

Doba swingu je zároveň doba velkých orchestrů – bigbandů (obsazení: pět saxofonů, čtyři trubky, čtyři trombony a rytmika). V těchto swingových orchestrech se poprvé setkávali černí a bílí muzikanti na jednom pódiu. Legendární swingový bigband Glenna Millera hrál také skladbu, kterou vám zahraje skupina Gamavilla a jejíž anglický název zní: The Autumn Leaves.“

„Autoři této skladby ovšem byli Francouzi,“ říká moderátor. „Hudbu složil Joseph Kosma a slova Jacques Prevert. Původně to tedy byl francouzský šanson, byl v repertoáru slavného šansoniéra Yves Montanda a ve francouzském originále se jmenuje Les Feuilles Mortes – Zvadlé listí. Tento šanson se stal tak populárním po celém světě, že jej hrály kapely v nejrůznějších úpravách. Podle mého názoru je nejpopovedenější tato swingová. Nyní ji tedy uslyšíte – **The Autumn Leaves.**“

„Po 2. světové válce byl už swing pro mnohé příliš uhlazený a hodil se už jen jako styl taneční hudby. Jazz se ubíral neklidnějšími cestami Bopu a Coolu a pozornost středního proudu na sebe převzali sóloví zpěváci, které velké orchestry pouze doprovázely – nejslavnějším byl Frank Sinatra.

Ještě před válkou se formuje v Americe styl hudby, který kombinuje prvky jazzu, gospelu a blues – rhythm and blues. Nejčastějšími nástroji byli baskytara, saxofon, bicí a klávesy.“

„A jdeme dále ve vývoji moderní hudby“, pokračuje moderátor.

„V 50. letech 20. století se začíná formovat nový směr populární hudby – rock. Představuje bělošskou adaptaci rhythm and blues černošského a bělošského country and western. Rocková hudba pochází z těchto kořenů, ale v průběhu svého vývoje byla ovlivněna i jazzem, vážnou hudbou, folkem, populární hudbou, etnickou hudbou atd.

Rock je výrazným směrem populární hudby druhé poloviny 20. století. Typické rysy rockové hudby jsou především zpěv, použití elektrických kytar a výrazný rytmus (bicí souprava a baskytara). Může obsahovat i další elektrické hudební nástroje

Snad první výraznou rockovou kapelou byli čtyři muzikanti s Liverpoolu. Zná někdo z vás jméno nejslavnější hudební skupiny všech dob?“

Ze sálu jsou slyšet různé tipy, včetně toho správného – Beatles. „Počátky skupiny se datují do konce 60. let, kdy se poprvé setkávají v kapele The Quarrymen John Lennon a Paul McCartney. Později k nim přichází George Harrison a také se

objevuje název kapely Beatles psané s „ea“, i když anglicky brouk se správně píše „beetle“. Ale Lennon pak později tvrdí, že tento název mu vnuknul tajemný hlas. Na počátku 70. let nahradí bubeníka Paula Besta Ringo Starr (Richard Starkey) a začíná celosvětové šílenství – Beatlemania. My vám zahrajeme slavnou skladbu **Beatles: I should have known better...** v jazzové úpravě M. Svobody.“

„Jak již jsem mluvil o rocku a jeho mnoha podobách, jeden styl je ovlivněný latinskoamerickým folklórem. Říká se mu latin rock a zde je jeho ukázka.“

P. Birston – Your da best

„Na přelomu 60. a 70. let se ve Velké Británii a v USA objevuje nový druh rocku, tzv. heavy metal. Jde o styl charakteristický používáním kytar, baskytar v hlasitém a často zkresleném zvuku. Jednoduché a rytmické tempo zvýrazňují bicí a baskytara. Průkopníky tohoto stylu byly skupiny – Led Zeppelin, Black Sabbath a Deep Purple. Postupně vznikaly nejrůznější formy a odnože metalu, hudebníci často hráli stále agresivnější hudbu, byly to např. skupiny Judas Priest, Metallica a další. Koncem 80. let si některé kapely daly záležet na rozsáhlejších instrumentálních sekcích, často byli mezi muzikanty hudebníci s klasickým vzděláním, kteří ovládali virtuózně své nástroje.

Netradiční pojetí metalového žánru, hraného na klasické nástroje, představuje např. kapela **Apocalyptica**, jejímiž členy jsou čtyři violoncellisté hrající na modifikované nástroje.“

Moderátor končí svůj naučný výklad dnešního koncertu: „Na závěr si vyslechněte ukázku jejich tvorby, upravenou pro naši skupinu. Přeji vám pěkný poslech a někdy zase s klasickou či moderní hudbou na shledanou!“

3.4 Orchesterální výchovné koncerty MFO pro 2. stupeň základních škol od roku 2005

2004/2005 – leden 05	Vídeňští klasikové převážně vážně
2005/2006 – únor, březen 06	Setkání s malým Mozartem
2006/2007 – květen 07	Dobro a zlo v hudbě
2007/2008 – únor 08	Lidová hudba a klasika
2008/2009 – prosinec 08	Smím prosit?
2009/2010 – prosinec 09	Vídeňští klasikové převážně vážně
2010/2011 – listopad, prosinec 10	Obrázky v hudbě a hudba v obrázcích
2011/2012 – listopad, prosinec 11	Dobro a zlo v hudbě
2011/2012 – termín v jednání	Lidová hudba a klasika
2012/2013 – termín v jednání	Smím prosit?

Velké – orchesterální výchovné koncerty pro vyšší stupeň základních škol a studenty víceletých gymnázií mají v Olomouci bohatou a dlouholetou tradici. Filharmonie je pořádá již několik desetiletí, od roku 2005 má však tento typ koncertů novou dramaturgii.

Podle dřívější metodiky byly koncerty rozděleny postupně pro jednotlivé ročníky pouze dle odborných hudebních pojmů. (Např. Hudba v období romantismu, Symfonie, Nejdůležitější orchesterální formy apod.).¹⁰

Nyní je nabízeno několik programů, kdy každý je jinak tématicky zařazen. Na každý rok filharmonie připravuje jeden až dva druhy výchovných koncertů nově vždy pro všechny ročníky dohromady. Vedení filharmonie doporučuje přihlásit společně žáky 5. – 7. tříd, 8. – 9. tříd a studenty středních škol.

Program je pro všechny totožný, liší se pouze průvodním slovem, které je přizpůsobeno konkrétnímu ročníku posluchačů.

¹⁰ viz. příloha č. 3 a 4

3. 4. 1 Vídeňští klasikové převážně vážně

Orchestr: Moravská filharmonie Olomouc
Dirigent: Petr Šumník
Průvodní slovo: Vladislav Kvapil

Program skladeb:

Joseph Haydn: Symfonie č.94, G dur, „S úderem kotlů“	(ukázka)
Joseph Haydn: Symfonie č. 101, D dur, „Hodiny“	(ukázka)
Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svatba (předehra)	(celá)
Wolfgang Amadeus Mozart: Malá noční hudba	(1. věta)
Ludwig van Beethoven: Symfonie č. 5, c moll „Osudová“	(1. věta)

Scénář koncertu:

Koncert představuje v ukázkách jeden z hudebních stylů – klasicismus. Porovnává a chronologicky představuje tři nejvýznamnější skladatele druhé poloviny 18. a začátku 19. století, doby vrcholného klasicismu: Josepha Haydna, Wolfganga Amadea Mozarta a Ludwiga van Beethovena.

Po nástupu orchestru moderátor uvede první skladbu od **J. Haydna: Symfonie „S úderem kotlů“**. Skladatele znázorní jako seriózního starého pána, prý se mu říkávalo „papá Haydn“. Ale i jeho hudba nepostrádala vtip a překvapení.

„Při některých koncertech na šlechtických sídlech unavení pánové usínali, a tak Haydn vymyslel tento hudební žert.“

Orchestr začne hrát, děti poslouchají, možná také usínají a v tom je probere velká rána, kterou zahraje tympánista.

„Stejně tak to děti zapůsobilo dříve i na pány šlechtice“. Po skončení ukázky moderátor ještě vysvětlí, že tympánům se dříve říkalo „kotle“, proto je symfonie takto nazývána.

Další ukázkou začnou hudebníci hrát sami, moderátor ji nevede a děti mají hádat, co jim připomíná.

Podle specifického způsobu hraní smyčcových nástrojů napodobujících tikot hodin pak děti správně poznávají. „Zazněl úryvek **Haydnovy Symfonie „Hodiny“**.“

„Druhým představitelem klasicismu, jehož hudbu vám dnes zahrajeme, byl **Wolfgang Amadeus Mozart**. Tento slavný skladatel byl v dětství na čas také v Olomouci, údajně zde složil svoji šestou symfonii, které se někdy podle toho říká „Olomoucká“. Jeho hudba je většinou veselá a radostná, někdy trochu divoká.

„Poslechněte si nyní předehru k opeře **Figarova svatba**. Když se hrála poprvé v Praze, měla prý větší úspěch, než při premiéře ve Vídni. Proto později Mozart další operu Don Giovanni věnoval Pražanům.“

Moderátor se ptá dětí, zda potřebují k další skladbě dirigenta, nebo by si někdo z nich chtěl zkusit orchestr řídit. Orchestr ještě pod vedením dirigenta zahraje začátek 1. věty **Malé noční hudby**. Poté několik dobrovolníků zjišťuje, že to není až tak snadná věc, protože orchestr reaguje přesně podle gesta jejich rukou. Proto někdy hudebníci ani nezačnou hrát, jindy hrají pomalu, nebo naopak moc rychle. Nakonec se ukáže, že nejlépe bude, když se vrátí profesionální dirigent a může zaznít celá 1. věta této skladby.

„Posledním ze skladatelů vrcholného klasicismu byl **Ludwig van Beethoven**. Ti z vás, kteří navštěvujete základní uměleckou školu, jste se s ním tak trošku už možná setkali, ne?“ ptá se moderátor. „Velmi často bývá ve školách vystavena jeho busta – přísný a rozčuchaný pán s pohnutým životním osudem (ke konci života ohluchl). A je to znát na stylu jeho tvorby. Mezi jeho nejznámější skladby patří **Symfonie č. 5 – Osudová**, ze které vám nyní orchestr zahraje 1. větu. Zaposlouchejte se do počátečních tónů, kde zazní dramatický motiv „osudu“. Závěrem koncertu si můžeme zrekapitulovat jména tří velikánů hudebního klasicismu: Haydn, Mozart a Beethoven. I když tvořili ve stejném období, jejich styl je rozdílný na první poslech.

3. 4. 2 Setkání s malým Mozartem

„Rok 2006 byl rokem W. A. Mozarta (250 let od narození) a z tohoto důvodu připravila Moravská filharmonie Olomouc hudební pořad oslavující význam tohoto velikána světové hudby.

MFO pro vás připravila hudební i „skutečné“ setkání s W. A. Mozartem s mnoha překvapeními. Moravskou filharmonii bude dirigovat vedle skutečného dirigenta Petra Šumníka i fiktivní malý Mozart v podání vynikajícího (tehdy teprve jedenáctiletého) brněnského klavíristy Jana Vojtka. Ten se také představí jako sólista Mozartova klavírního koncertu.“¹¹

Orchestr:	Moravská filharmonie Olomouc
Dirigent:	Petr Šumník
Zpěv:	sólisté opery Moravského divadla Olomouc
Sólový klavír:	Jan Vojtek
Průvodní slovo:	Vladislav Kvapil

Program skladeb:

Wolfgang Amadeus Mozart: Symfonie č. 6 F dur	(4. věta)
Wolfgang A. Mozart: Koncert pro klavír a orchestr A dur	(1. věta)
Wolfgang A. Mozart: Symfonie č. 40 g moll	(1. věta)
Wolfgang A. Mozart: Don Giovanni	(závěrečná scéna z opery)

Scénář koncertu:

Program tohoto koncertu je postaven na fikci, která však vychází z historických reálií. Otec Leopold Mozart se svým synem jezdili koncertovat po Evropě a byli pozváni do Vídně. Malý Wolfgang náhle onemocněl, a tak zůstal na léčení v Olomouci. Po uzdravení uspořádali s otcem koncert pro děti.

Jan Vojtek hraje v kostýmu malého Wolfganga, moderátor Vladislav Kvapil je oblečen za otce Leopolda.

¹¹ Archiv koncertního oddělení MFO – propagační materiály

Leopold s Wolfim přichází na pódium a ptá se svého syna: „Když už jsi zdravý a můžeš komponovat, dopsal jsi tu novou symfonii?“ Tehdy jedenáctiletý Wolfgang v Olomouci údajně složil svoji **šestou symfonií**, které se někdy podle toho říká „**Olomoucká**“.

„Ano“ odpoví Wolfi a orchestr pod jeho vedením zahraje 4. větu z této symfonie.

V další části programu zahraje sólista Vojtek – Mozart část **koncertu pro klavír a orchestr A dur**. Moderátor (otec Leopold) jej poté pošle ještě odpočívat do postele, přeci jen je malý Wolfgang po nemoci.

Leopold se zasní: „Co asi v budoucnu ještě syn dokáže, jaké velké věci ještě napíše?“

Zazní část jedné z nejznámějších Mozartových symfonií – **Symfonie č. 40**

g moll, 1. věta.

Moderátor – Leopold pokračuje nahlas ve svých snech: „Wolfgang určitě složí i mnoho slavných oper. Pro Vídeň, pro Prahu...“

Scéna se mezitím změní a k orchestru nastupují sólisté zpěváci v kostýmech. Návštěvníci koncertu mají možnost slyšet **závěrečnou scénu z opery Don Giovanni**, kterou Mozart věnoval Pražanům a premiérově uvedl rovněž v našem hlavním městě.

Rekapitulace: „Postupně jsme dnes vyslechli průřez Mozartovou tvorbou, zazněly ukázky rané symfonie, klavírního koncertu, symfonie vrcholného období a část velké opery. I přes svůj krátký život tento mimořádný skladatel vytvořil mnoho vynikajících děl a je považován za největšího hudebního génia všech dob.“

3. 4. 3 Dobro a zlo v hudbě

„Tak jako se v životě setkáváme s dobrem i zlem, které vedou neustálý a nikdy nekončící souboj, tak i v hudbě se často objevuje dobro a zlo v nejrůznějších podobách.“¹²

Orchestr: Moravská filharmonie Olomouc

Dirigent: Petr Šumník

Sólové housle: Vít Mužík

Baletní sóla: Renáta Mrózková a Tomáš Derka

Sólo zpěv: Elena Gazdíková

Průvodní slovo: Vladislav Kvapil

Program skladeb:

Giuseppe Tartini: Ďáblův trylek

Antonín Dvořák: Pekelný tanec z opery Čert a Káča

Modest Petrovič Musorgskij: Baba Jaga (Obrázky z výstavy)

Bedřich Smetana: Vltava (část „Tanec víl na břehu řeky“)

Antonín Dvořák: árie „Měsíčku na nebi hlubokém“ z opery Rusalka

Camille Saint-Saens: Danse Macabre (Tanec kostlivců)

Scénář koncertu:

Orchestr je nasvícen pouze lampičkami u jednotlivých pultů, do kuželu reflektoru vchází moderátor převlečený za Giuseppe Tartiniho, italského hudebního skladatele a houslistu. Nemá inspiraci pro hudbu, kterou by měl na zakázku napsat, a tak vyzývá boha a potom i ďábla, aby mu pomohl s kompozicí. Vyčerpáním usíná a ve snu se mu zdá hudba, kterou za ním na pódiu hraje houslista.

G. Tartini: Ďáblův trylek

¹² Archiv koncertního oddělení MFO – propagační materiály

Tartini se probudí a u dirigentského pultu začne horečně komponovat. Mezitím přichází na pódium celý orchestr a dirigent. Orchestr naladí podle komorního „a“ udaného hobojem.

Moderátor uvádí dnešní koncert o dobru a zlu v hudbě a přirovnává skladby, jež dnes zazní, k filmové komedii, sci-fi, fantasy i thrilleru.

„Začneme zlem, ale v podstatě pohádkovým dobrým zlem, protože český čert, to není žádný zlý italský ďábel, kterého jsem vám představil před chvílí.“

Orchestr hraje **Pekelný tanec z pohádkové opery Čert a Káča Antonína Dvořáka**. Čerta a Káču tančí baletní duo.

„Dobro v hudbě představují například pohádkové víly. O jedné lesní víle napsal operu náš slavný skladatel Antonín Dvořák“ pokračuje moderátor.

Na balkón přichází Rusalka a zpívá árii „**Měsíčku na nebi hlubokém**“ z opery **Rusalka**.

Následuje část **Baba Jaga ze suity Obrázky z výstavy** ruského skladatele **Modesta Petroviče Musorgského**.

Moderátor přijde převlečen za ježibabu, představuje tak další zlou bytost.

Orchestr poté doprovází v další skladbě balet hodné víly. Zní hudba z cyklu symfonických básní **Bedřicha Smetany: Vltava, část „Tanec víl na břehu řeky“**.

Moderátor ze zákulisí: „Dobro ztrácí svou moc nad přírodou, blíží se moc zla. Otevírají se hroby a z nich vylézají kostlivci ke svému strašlivému rej. A pak, s blížícím se ránem moc zla pomalu končí. Kohout oznamuje příchod dne a kostlivci mizí tam, odkud přišli. Ale teď už se blíží půlnoc ...“

Přichází opět představitel zla – kostlivec. Brousí si kosu, pobíhá po pódium a ohrožuje nejprve hudebníky a potom i děti v sále. Opravdové zlo!

C.Saint-Saens: Tanec kostlivců

Na konci skladby zazní z orchestru kohout a kostlivec se vrací zpět do svého záhrobí.

Po skončení se v sále rozsvítí, moderátor představí ještě jednou orchestr a dirigenta a loučí se s diváky.

3. 4. 4 Lidová hudba a klasika

Orchestr: Moravská filharmonie Olomouc
Dirigent: Petr Šumník
Sólové housle: Vít Mužík
Sólo zpěv: Terezie Švarcová
Průvodní slovo: Vladislav Kvapil

Program skladeb:

Bedřich Smetana:

Vltava Kočka leze dírou
Hubička Ukolébavka č. 1 Hajej můj andílku (lidová)
Ukolébavka č. 2 Letěla bělouňka holubička
Prodaná nevěsta – Furiant Sedlák, sedlák

Antonín Dvořák:

Můj domov Na tom našem dvoře
Hymna
Slovanský tanec č. 7 Tetka kam jdete

Leoš Janáček:

Pilky Už ty pilky dořezaly

Niccolo Paganini:

Benátský karneval Pes jitrničku sežral (italská lidová)

Petr Iljič Čajkovskij:

Symfonie č. 4 Stojí lipka v širém poli (ruská lidová)

Scénář koncertu:

Na pódium přichází hudebníci orchestru Moravské filharmonie a naladí.

Poté přichází dirigent s moderátorem, který muži s taktovkou zpívá beze slov původní verzi písně Kočka leze dírou. Dirigent kroutí hlavou: „Takovou písničku neznám. Vy ji znáte?“ otočí se na děti v sále. Nikdo se ale nehlásí.

„To stará česká lidová píseň Kočka leze dírou. Že ji znáte jinak? A víte vůbec, co je to lidová písnička?“ ptá se moderátor.

„Někdo kdysi vymyslel nějakou melodii a zazpíval si ji. A ostatní ji začali po něm opakovat, pak ji zazpívali zase někomu jinému a ten zase někomu dalšímu. Tak se předávala dál a původního autora už dnes neznáme. Dříve si lidé často zpívali. Když ty písničky nějaký hudebník později zapsal do zpěvníku, dostaly název písničky lidové. A lidové písničky vznikaly nejen u nás, ale i v jiných zemích. Protože každý národ je trochu jiný, tak i v jejich lidové hudbě se odráží národní cítění. Skladatelé pak takové lidové písničky rádi poslouchají a často je použijí do svých skladeb. Někdy beze změny, jindy je různě ve svých skladbách obměňují.

Ale vraťme se k lidové české písničce *Kočka leze dírou a zajímavém příběhu o ní*. Bedřich Smetana hledal nápěv, díky kterému by se jeho skladba *Vltava* mohla líbit nejen u nás, ale i jinde ve světě. Našel melodii, která se objevovala u několika národů. Tou melodií byl právě nápěv písničky *Kočka leze dírou, pes oknem*.

My si teď poslechneme krátký úryvek ze skladby **Bedřicha Smetany Vltava**, o které jsem mluvil. *Vltava* patří do cyklu symfonických básní *Má vlast*.“

„Smetana použil lidovou písničku i ve své opeře *Hubička*, kde mladá Vendulka zpívá děťátku ukolébavku. Druhou ukolébavku složil Smetana sám a všem se tak moc líbila, že si ji lidé pak často zpívali, aniž věděli, že ji napsal známý skladatel. Tomu se říká, že písnička zlidověla. My si teď poslechneme v podání Terezy Švarcové obě dvě ukolébavky z opery **Hubička. (Hajej můj andílku a Letěla bělounká holubička).**“

„Tak co myslíte, kterou složil Bedřich Smetana a která je lidová?

Nyní si poslechneme další lidovou písničku, vlastně je to i lidový tanec, který použil ve své opeře opět Bedřich Smetana. Opera se jmenuje **Prodaná nevěsta** a písnička **Sedlák, sedlák z části Furiant**.“

„Jiný slavný český skladatel Antonín Dvořák měl také rád lidové písničky a v jeho skladbách zaznívají velmi často. Jedna taková skladba se jmenuje *Můj domov* a Dvořák tam používá a různě obměňuje jednu českou lidovou písničku **Na tom našem dvoře**.“ Moderátor dále nabádá děti: „Poslouchejte pozorně, možná uslyšíte i ještě druhou velmi známou písničku.“

Zazní **Můj domov** od **Antonína Dvořáka**. „Poznali jste? Ano? Je to variace písničky **Kde domov můj** – pozdější české státní hymny.

„Uvedu vám další příklad, že Dvořák rád používal motivy lidových písní,“ říká moderátor. „Jeho slavné *Slovanské tance*. Poslechneme si **Slovanský tanec č. 7**, kde uslyšíte lidovou písničku *Tetka, kam jdete*.“

Nyní se ptá dětí i dirigent koncertu. „Znáte moravského skladatele Leoše Janáčka? Narodil se mezi Olomoucí a Ostravou, v kraji, kterému se říká Lašsko. Po vzoru Dvořáka složil Lašské tance na motivy písní z tohoto kraje.

Znáte nějakou písničku z Laška?“

Orchestr zahraje úryvek tance Pilky na motivy písně Už ty pilky dořezaly...

„Poznáváte, tak teď si je poslechneme celé.“

L. Janáček – Pilky

Pokračuje moderátor. „Pojeďme se nyní podívat do Itálie, kde také italští skladatelé používali italské lidové písně. Italský houslový virtuos **Niccolo Paganini** ve své skladbě použil a několikrát obměnil písničku u nás známou pod názvem **Pes jitrničku sežral**.“

Přichází sólista a na housle hraje uvedenou skladbu.

„Hádejte, odkud bude další písnička?“ Moderátor tančí „kozáčka“.

„Z Ruska. Slavný ruský skladatel P.I. Čajkovskij, podobně jako naši skladatelé Dvořák a Smetana, rád poslouchal ruské lidové písničky. A tudíž je samozřejmé, že se také objevují v jeho skladbách. V jeho 4. symfonii zazní ruská lidová Stojí lipka v širém poli.“

Moderátor zazpívá dětem krátký úryvek.

„A to už bude závěr našeho setkání s lidovými písničkami a s tím, jak je skladatelé často používali ve svých skladbách.“

Petr Iljič Čajkovskij: část symfonie č. 4

Moderátor na závěr zrekapituluje písničky a skladby, které zazněly na dnešním koncertě. Připomene, jak mnohdy původně umělá píseň zlidověla a naopak známí skladatelé použili lidové písničky ve svých skladbách.

3. 4. 5 Smím prosit?

Orchestr:	Moravská filharmonie Olomouc
Dirigent:	Petr Šumník
Baletní sóla:	Monika a Valerij Globovi
Sólo zpěv:	Elena Gazdíková
Šermíři:	skupina historického šermu Salva Guardia
Průvodní slovo:	Vladislav Kvapil

Program skladeb:

Pavel Josef Vejvanovský: Sarabanda ze Serenády in C
Luigi Boccherini: Menuet
Antonín Dvořák: Polonéza
Bedřich Smetana: Jiřinková polka
Frank Churchill: Waltz ze suity Sněhurka a sedm trpaslíků
Johann Strauss: Císařský valčík
Georges Bizet: Farandola
Aram Chačaturjan: Šavlový tanec

Scénář koncertu:

Orchestr nastoupí (všechny dámy mají s sebou květinu), naladí, přijde dirigent a začíná koncert bez úvodního slova.

Žestě hrají první skladbu z balkónu Reduty:

P. J. Vejvanovský: Sarabanda ze Serenády in C

Moderátor uvádí: „Sarabanda je původně divoký lidový tanec latinskoamerického původu, který se později v Evropě změnil na pomalý dvorní tanec a stal se součástí barokní suity.

Následující skladba je poprvé s pohybovou ukázkou, na **Menuet L. Bocheriniho** tančí manželé Globovi. Moderátor po skončení skladby vysvětluje, že menuet je na tři doby a je tudíž předchůdcem dnešního valčíku..

„Dalším tancem v pořadí, jehož metrum je opět třídobé, je starý polský tanec polonéza. Jeho tempo je ale mírné a pomalé.“

Orchestr hraje **Polonézu z opery Rusalka A. Dvořáka** .

Po skončení si všechny dámy nasadí do vlasů, či připevní na oblečení květinu jiriny. Tento moment využívá moderátor k uvedení ryze českého tance – polky.

„Původně se nazýval „maděra“, později se objevuje název „půlka“ podle dvoudobého rytmu půlky taktu. Nakonec se vžil dnešní název polka.

Zazní skladba **B. Smetany: Jiřinková polka**, kterou skladatel napsal na počest Jiřinkových slavností.“

Polku předvádí taneční duo.

Dirigent i moderátor odcházejí a v sále zhasínají světla. Na plátno nad orchestrem se promítá úryvek z filmové pohádky W. Disneye O Sněhurce a hraje reprodukováná hudba **F. Churchila: Waltz**.

Po skončení ukázky z filmu Sněhurka se rozsvítí světla v sále i světla nad pódiem a na pódium opět přichází dirigent a moderátor.

„Sněhurka vám zpívala krásnou písničku, že? Zná někdo z vás typ tance, který by se mohl na tuto písničku tančit?“ Děti nevědí. „Je to tanec, který vznikl v Anglii a je třídobý. Je ale mnohem pomalejší, než valčík.

A právě ten vám nyní pro srovnání zahrajeme.“ Manželé Globovi tančí za doprovodu orchestru zkrácenou verzi **Císařského valčíku J. Strausse**.

„Dalším tancem, který vám zahraje orchestr sám, je starý řadový francouzský svatební tanec na šest dob, jmenuje se **Farandola** a vy jej uslyšíte tak, jak jej složil francouzský hudební skladatel **G. Bizet**.“

Poslední ukázkou koncertu moderátor uvede jako arménský válečný tanec. Orchestr ihned začne hrát **Šavlový tanec A. Chačaturjana**. Z foyeru vyběhnou šermíři v kostýmech a předvádí během skladby sestavy historického šermu.

Za nadšeného potlesku publika se po skončení této ukázky děkují všichni účinkující dnešního koncertu.

3. 5. 6 Obrázky v hudbě, hudba v obrázcích

Orchestr: Moravská filharmonie Olomouc
Dirigent: Petr Šumník
Průvodní slovo: Vladislav Kvapil

Seznam skladeb:

Modest Petrovič Musorgskij: Obrázky z výstavy (Kartinky)

Promenáda č. 1

Gnomus

Tuileries

Promenáda (F dur) před Tancem kuřátek

Tanec kuřátek

Dva židé

Trh v Limoges

Katakomby

Baba Jaga

Velká brána Kyjevská

Scénář koncertu:

Orchestr nastoupí, naladí a přichází dirigent, zdraví obecnost a představuje se. „Dobrý den, jmenuji se Modest Petrovič Musorgskij a jsem slavný ruský skladatel. Dnes bychom vám chtěli zahrát mé nové kompozice podle obrazů mého přítele malíře Viktora Hartmana. On připravuje výstavu svých obrazů a já jsem jej požádal, aby dnes některé z nich přinesl. Schválně, zda podle mé hudby Viktor pozná, které z jeho obrazů jsem zhudebnil. A vy můžete samozřejmě hádat také.“

Nyní přichází na pódium moderátor jako představitel malíře Viktora Hartmana. Na přivítanou zní úvodní **Promenáda**.

Během Promenády se mistr Hartmann se všemi zdraví. Poté mu Musorgskij prozradí, jaké hudební hádanky si pro něj a návštěvníky dnešního koncertu připravil.

Obrací se k orchestru a hraje se **Gnomus**.

Během ukázky se malíř zamyslí, odejde a na konci při potlesku přichází se svým obrazem. Dává jej na stojan a skladatel uznale pokyvuje. „Ano, to je on...co myslíte vy, děti?“ Děti hádají.

Hartman říká: „To je Gnomus, škaredý, zohyzděný člověk, kterému se všichni posmívají. Proto je zlý a nemá nikoho rád.“

„Tak si zahrajme teď naopak něco veselejšího – poslouchejte děti, i Vy, Mistře“, říká skladatel Musorgskij.

Orchestr začne hrát část skladby **Tuileries (Park v Paříži)**.

Hartman si chvíli pobrukuje a odnáší GNOMA. Za chvíli nese zpět jiný obraz a ukazuje ho dirigentovi. Orchester dohraje a oba se ptají dětí. „Co vám tato skladba připomíná, jakou písničku? Nezní to jako - houpy, houpy...?“

To bylo tenkrát v Paříži, když jsme cestou na hotel zabloudili do parku v městské čtvrti Tuileries, a tam si děti hrály na hřišti. Já jsem pak namaloval tuto scénu na svůj obraz. A vám, Modeste, se to hudbou podařilo také pěkně vyjádřit.“

A Hartman pokračuje:

„V tom parku se ale pěkně procházelo, to by chtělo nějakou hudbu k procházení, nějakou promenádu. Máte tam něco takového?“

Musorgskij: „No jistě, poslouchejte. Bude podobná, jako ta na začátku.“

Promenáda (in F) před Tancem kuřátek.

Modest Petrovič se obrací na Viktora: „Ale teď jsem zvědavý, co řeknete na tuto část?“

Zní první tóny **Tance kuřátek**, Hartman přemýšlí, odbíhá do zákulisí a hledá mezi obrazy. Nemůže vhodný najít, nadává a nakonec přichází s prázdným výkresem a začne rychle kreslit.

Po skončení této části Hartman říká: „Takový obraz nemám, ale zkusím jej nakreslit. Zahrajte mi skladbu ještě jednou a vy, děti, poslouchejte, budete mi napovídat.“

Orchestr hraje ještě jednou **Tanec kuřátek**.

Malíř je přeruší a vykřikne: „Už to mám! A co vy, děti?“ Po chvíli ukáže obraz s kuřátkem. „Ano, to přesně jsem měl na mysli.“ Říká skladatel.

Na pódium poté přichází postava bohatého žida.

„A Vy jste kdo?“ ptá se mistr Hartman. Žid odpovídá: „Jsem bohatý, velmi bohatý pán. A kdo jste Vy?“ Malíř se shrbí, tváří se zkroušeně a zaskřehotá: „Já jsem chudý, velmi chudý umělec.“

Následuje část **Dva židé**.

Během skladby se bohatý žid naparuje a chudý při třepotavém sólu trubky prosí bohatého o almužnu, o půjčku. Ale boháč odmítá a důstojným krokem odchází.

Skladatel se po doznění ukázky obrací k děti: „Byly jste, děti, někdy na trhu, kde se prodává všechno možné, na co si jen vzpomenete? Ovoce, zelenina, stromečky, ale i boty, oblečení a co já vím ještě? Tak poslouchejte, jak to vypadá na trhu v jednom francouzském městě.“

Trh v Limoges

Malíř Hartman dodává. „Ano, Limoges. Tento obraz zde nemám. Ale můj přítel jej vystihl plně přesně. Bylo slyšet, jak se tam všichni překřikují, představoval jsem si živě ten rej všech lidiček. Trhovci, nakupující i ostatní kolemjdoucí...“

Hartman pokračuje tajemným hlasem: „Milé děti, víte, co jsou to katakomby?“

V sále zhasnou hlavní světla a rozsvítí se pouze lampičky hudebníků.

„To jsou takové temné chodby v podzemí bez světla a někdy tam i straší.

Já jsem v takových katakombách byl, brrr, byla to hrůza! Namaloval jsem podle toho strašidelný obraz a teď jsem zvědavý na strašidelnou hudbu.“

Katakomy

Modest Petrovič se ptá: „To byla hrůza, co říkáte? Ale ještě daleko větší nás ještě čeká. Bojíte se? Já také. A navíc, můj přítel Viktor se záhadně ztratil ...“

Filharmonie spustí první tóny části **Baba Jaga**. Po odeznění úvodní rychlé pasáže pokračuje pomalá hudba a tu se vynoří na pódiu záhadná shrbená postava s koštětem a začne strašit dětské publikum.

Následně se v hudbě ale vrací rychlá část, záhadná postava mizí do zákulisí. Skladba vrcholí a pak se ozve monumentální melodie ve velkém zvuku orchestru. Tak začíná **Velká brána kyjevská**.

Po ukončení skladby se rozsvítí všechna světla v sále. Přichází Viktor Hartman a říká: „Jistě jste poznali Babu Jagu, tu čarodějnici s koštětem. Závěrečná skladba byla hudba podle mého obrazu Velká brána kyjevská. Dříve se totiž do každého velkého města vjíždělo velkými kamennými branami. Jedna z nich byla vždy hlavní, největší, a tu jsem namaloval. Jsem rád, že můj přítel Modest Petrovič podle mých obrazů složil tu krásnou hudbu. Děkuji Vám, přáteli!“

Musorgskij odpovídá: „I já Vám děkuji za Vaše krásné obrazy a zároveň také děkuji hudebníkům, že mou hudbu tak krásně hráli.“

Dirigent zvedne k děkovacímu potlesku orchestr, spolu s moderátorem se klaní a společně přejí návštěvníkům koncertu pěkný den.

4. VÝZKUM

Cílem výzkumu bylo potvrdit pozici výchovného koncertu jako jedné z hlavních forem, která doplňuje výuku hudební výchovy na obou stupních základních škol a na některých školách středních a zároveň zjistit míru dnešního vztahu žáků a pedagogů k hudbě.

Z důvodu maximálního zmapování této problematiky byla zvolena metoda výzkumu analýzou dotazníků, od jejíhož výsledku si slibujeme potvrzení, resp. vyvrácení stanovených hypotéz včetně rozboru některých dalších sekundárních otázek.

Výzkum byl uskutečněn od listopadu 2011 do ledna roku 2012 formou anonymních internetových dotazníků na webových stránkách, které byly speciálně pro tento účel vytvořeny.

Potencionální respondenti byli osloveni vždy osobně před jednotlivými výchovnými koncerty, jež v té době pořádala Moravská filharmonie Olomouc. Ve foyeru sálu Reduty Moravské filharmonie proběhly diskuse s většinou pedagogů, kteří se právě chystali se svými žáky výchovný koncert absolvovat. V krátkém motivačním rozhovoru byl učitelům stručně představen projekt práce a předán letáček s informacemi o osobě autora a plánovaném výzkumu, který bude součástí jeho diplomové práce.¹³

Dotazník byl rozdělen na dvě samostatné části, z nichž každá byla umístěna na samostatné webové adrese – zvlášť pro děti a zvlášť pro učitele. Žáci a studenti odpovídali na třináct otázek, část pro pedagogy obsahovala otázek deset.¹⁴

Celkem bylo v průběhu výzkumu osloveno cca 100 pedagogů, jejichž prostřednictvím se poté informace o dotaznících dostávaly k přibližně dvanácti stům žáků a studentů, kteří ve sledovaném období navštívili výchovné koncerty MFO. Dotazníky pak žáci vyplňovali v hodinách hudební výchovy, starší žáci a studenti středních škol k vyplnění využili i hodiny informatiky a výpočetní techniky.

Mladším dětem mnohdy s vyplňováním anketních otázek pomohli jejich učitelé Hv.

¹³ viz příloha č. 14

¹⁴ viz příloha č. 15 – 18

V některých školách žáci dostali vypracování otázek jako domácí úkol, je tedy reálný předpoklad, že se s dotazníkem seznámili i mnozí rodiče.

Dotazník řádně vyplnilo celkem 298 dětí a 62 učitelů z jedenácti škol z Olomouce a okolních obcí, což představuje maximálně reprezentativní vzorek pro potvrzení nebo vyvrácení hypotéz stanovených na začátku výzkumu.

Výsledky dotazníkového výzkumu jsou prezentovány formou přehledných tabulek a názorných grafů s komentářem.

Ověřeny byly následující hypotézy:

- 1) *Základní školy se pravidelně účastní projektů výchovných koncertů.*
- 2) *Program koncertů je pro učitele inspirativní i pro možnost využití v jiných vyučovacích předmětech.*
- 3) *V českých rodinách je dnes hlavním zdrojem hudby reprodukce z různých hudebních nosičů, společný zpěv písniček pro radost se již v rodinách nepěstuje.*
- 4) *V hodinách hudební výchovy jsou vyučovací pomůckou tradiční hudební nástroje.*
- 5) *Hra na hudební nástroj již nepatří mezi nejčastější formu zájmové činnosti dětí.*
- 6) *Hudební výchova je na základních školách oblíbeným předmětem.*

První hypotéza byla výzkumem jednoznačně potvrzena. Základní školy využívají projektů výchovných koncertů a se svými žáky navštěvují tyto programy pravidelně.

Druhá hypotéza byla prokázána jednoznačně. Naprostá většina pedagogů v dotazníku uvedla, že jsou výchovné koncerty inspirativní nejen pro následnou výuku hudební výchovy, ale že mohou nabytých poznatků využít i v jiných vyučovacích předmětech, zejména v hodinách českého jazyka a výtvarné výchovy.

Třetí hypotéza byla částečně vyvrácena. I přes původně skeptický pohled autora na tuto otázku výzkum dokázal, že nadpoloviční část rodin si alespoň občas doma společně písničku zazpívá.

Čtvrtá hypotéza byla z větší části potvrzena, neboť učitelé používají nejčastěji jako pomůcku v hodinách hudební výchovy právě tradiční hudební nástroje – klavír, zobcovou flétnu, kytaru a Orffovy (rytmicko-melodické) nástroje.

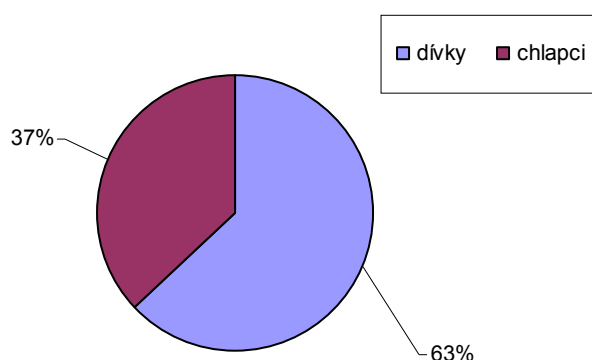
Pátá hypotéza byla vyvrácena. Přestože je dnešní doba plná technických a elektronických hraček pro děti – počítače, herní konzole, televize, DVD přehrávače apod., počet žáků ZŠ, kteří navštěvují zájmové umělecké kroužky nebo hodiny hry na některý z hudebních nástrojů na základních uměleckých školách, je stále vysoký. Z toho vyplývá i dobré všeobecné povědomí dětí o jednotlivých hudebních nástrojích.

Šestá hypotéza byla potvrzena. Hudební výchova na základních školách patří mezi oblíbené předměty, žáci navíc ve výzkumu ohodnotili výuku formou výchovného koncertu velmi dobrými známkami.

4.1 Výsledky výzkumu – žáci

Otázka č. 1 – jsem dívka / chlapec:

V období mladšího školního věku, jsou dívky mentálně vyspělejší a senzitivnější, než chlapci. Zároveň svědomitěji plní zadané úkoly. Výsledek tomu odpovídá – z celkového počtu odpovědí byly dvě třetiny od dívek.

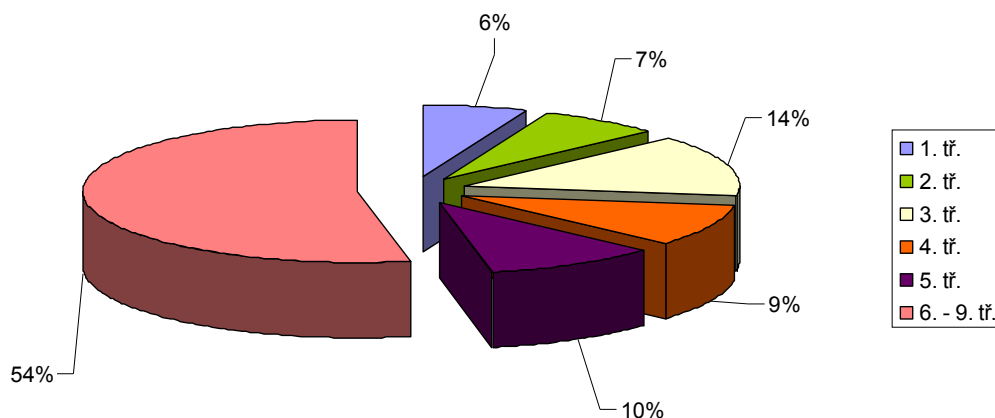
	počet respondentů
dívky	188
chlapci	110

Otázka č. 2 – chodím do třídy:

Nejvíce odpovídali žáci 2. stupně ZŠ. Předpokládám, že drtivá většina z nich dnes ovládá práci s počítačem, proto pro ně nebylo těžké vyplnit na internetové adrese dotazník. Také na 1. stupni postupně stoupalo procento odpovědí s věkem dětí. Zvláště u nejmladších žáků ale ještě pomáhali s úkolem rodiče. V některých školách také dotazníky vyplňovali žáci společně s učitelem – např. právě v hodině hudební výchovy.

	počet respondentů
1. tř.	18
2. tř.	22
3. tř.	41
4. tř.	28

	počet respondentů
5. tř.	31
6. - 9. tř.	158

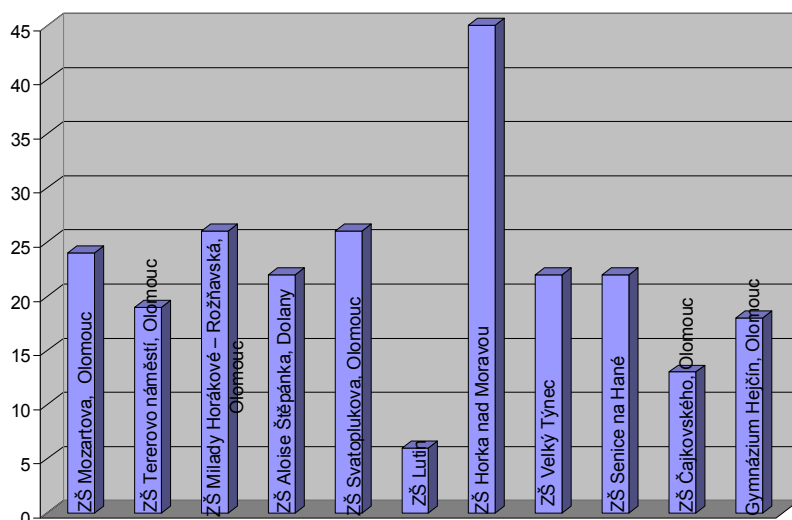

Otázka č. 3 – navštěvuji školu:

Výzkumu se zúčastnili žáci těchto škol – viz tabulka.

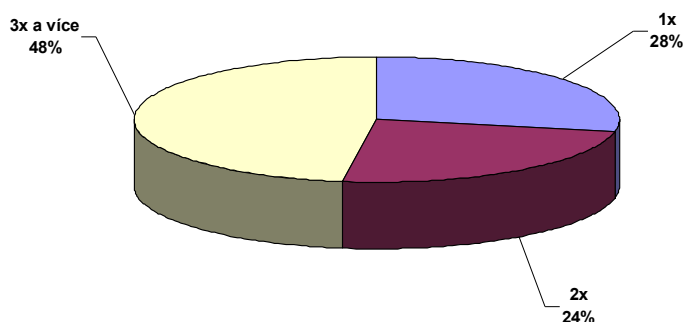
	počet respondentů
ZŠ Mozartova, Olomouc	24
ZŠ Tererovo náměstí, Olomouc	19
ZŠ Milady Horákové – Rožňavská, Olomouc	26
ZŠ Aloise Štěpánka, Dolany	22
ZŠ Svatoplukova, Olomouc	26
ZŠ Lutín	6
ZŠ Horka nad Moravou	45
ZŠ Velký Týnec	22
ZŠ Senice na Hané	22
ZŠ Čajkovského, Olomouc	13
Gymnázium Hejčín, Olomouc	18

Nejvíce dotazníků vyplnili žáci ZŠ Horka nad Moravou. Dle indicií měl na počet odpovědí největší vliv kladný a zapálený přístup k hudební výchově (potažmo pak i k mému výzkumu) jednoho pedagoga výše zmíněné školy.

Otázka č. 4 – na výchovném koncertě jsem:

Téměř polovina dotazovaných byla na výchovném koncertě po několikáté. Souvisí to z propracovaným a komplexním programem výchovných koncertů pořádaných MFO. Školy, které se zúčastňují tohoto projektu, postupně navštěvují se svými žáky různé výchovné koncerty podle jednotlivých ročníků. Procento těch, kteří byli na koncertě poprvé, je dáno účastí nejmenších dětí prvních tříd, kdy program pro školy začíná.

	počet respondentů
1x	84
2x	72
3x a více	142

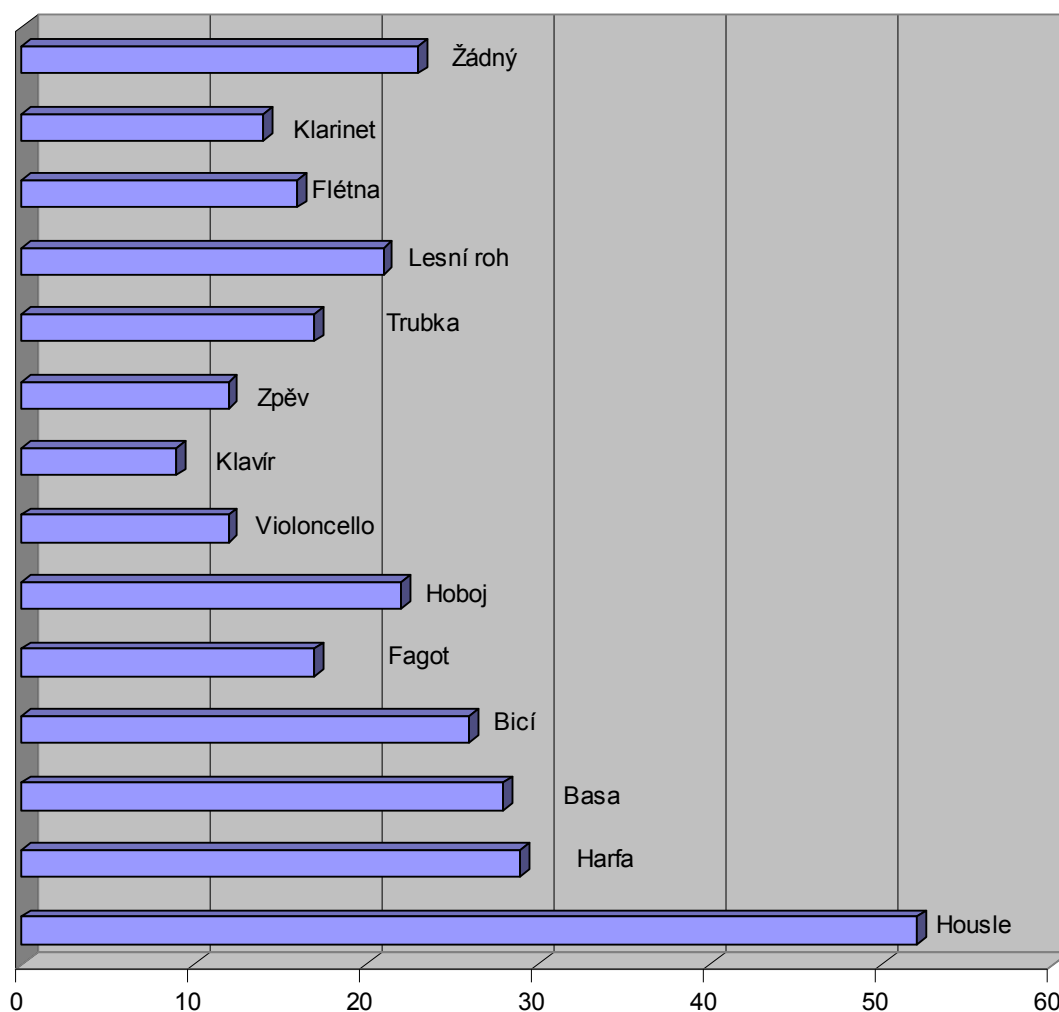
Otázka č. 5 – na dnešním koncertě mne nejvíc zaujal hudební nástroj:

Na koncertech velmi často zaujaly ty nástroje, které byly představeny v některé ze sólových skladeb, případně krátké ukázce.

Ze smyčcových nástrojů se nejvíce líbily housle. Hoboj a lesní roh byly pro děti nejzajímavějšími dechovými nástroji. Zaujala také rodina bicích nástrojů.

Hudební nástroj	Housle	Harfa	Basa	Bicí	Fagot	Hoboj	Violoncello
Počet respondentů	52	29	28	26	17	22	12

Hudební nástroj	Klavír	Zpěv	Trubka	Lesní roh	Flétna	Klarinet	Žádný
Počet respondentů	9	12	17	21	16	14	23

Otázka č. 6 – před dnešním koncertem jsem už znal tyto hudební nástroje:

V odpovědích se postupně objevily názvy všech nástrojů symfonického orchestru – kompletní rodiny nástrojů smyčcových, dechových dřevěných i žesťových, mnoho nástrojů se skupiny bicích. I z ostatních skupin drnkacích, klávesových a lidových. Někteří žáci uvedli, že znají obsazení celého orchestru. V seznamu je i několik poměrně málo rozšířených nástrojů.¹⁵

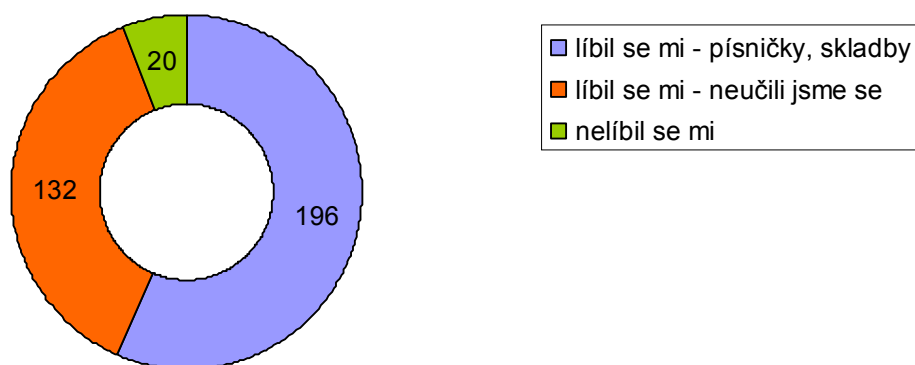
V tomto ohledu se můžeme domnívat, že znalosti o alespoň některých hudebních nástrojích u jednotlivých dětí jsou dobré. Svůj podíl na tom má kromě výuky HV na ZŠ také ve světě ojedinělý systém základních uměleckých škol, kam stále ještě dochází velké procento dětí.

¹⁵ seznam viz příloha č. 10

Otázka č. 7 – dnešní výchovný koncert se mi:

Hodnocení výchovných koncertů žáky prvního stupně bylo kladné, líbily se písničky a skladby. Ve vyšších ročnících se postupně začaly častěji objevovat i odpovědi hodnotící koncert kladně z důvodu neúčasti na běžném vyučování.

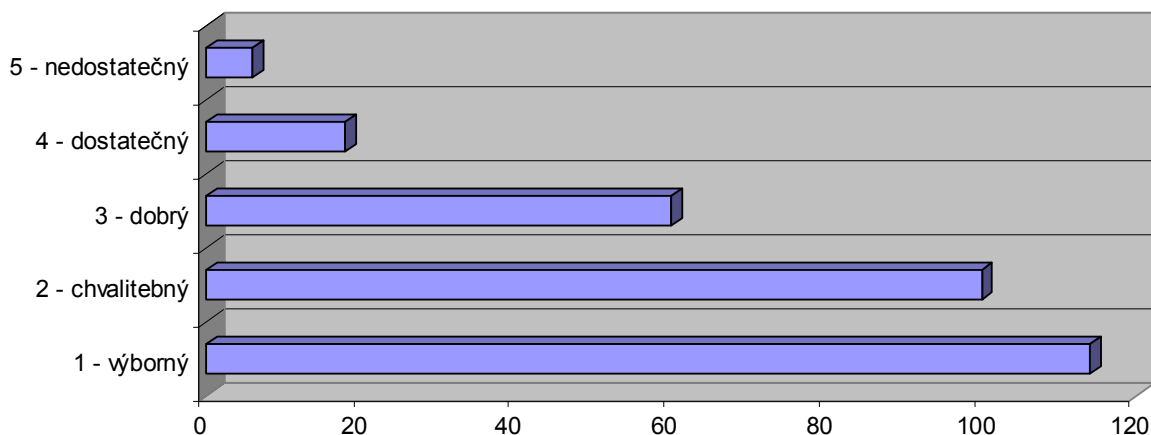
Celkově bylo pozitivních ohlasů přes devadesát procent.

Otázka č. 8 – dnešní výchovný koncert se mi líbil / nelíbil, oznámkuj:

Velké většině dětí se výchovný koncert líbil. Přes dvě třetiny z nich dalo pomyslnou známku 1 nebo 2. Pouze každému padesátému se koncert vyloženě nelíbil, kdy jej oznámkoval pětkou. Tento výsledek můžeme považovat za výborný. Ukazuje se, že koncerty vedou nejen k výchově dětí a seznámení s hudbou, písničkami a hudebními nástroji, ale zvolená forma je dokáže i zaujmout a je kladně hodnocena.

hodnocení	počet respondentů
1 - výborný	114
2 - chvalitebný	100
3 - dobrý	60
4 - dostatečný	18
5 - nedostatečný	6

Otázka č. 9 – v ukázkách zaznělo několik lidových písní. Poznal jsi některou? Jakou?

Ukázky pro první stupeň obsahovaly hlavně lidové písničky. Ať už v běžné verzi, nebo v různých úpravách. Výsledky byly dobré, děti písničky poznávaly, někdy potřebovaly nápovědu. Ve výzkumu pro vyšší ročníky byli žáci tázáni na skladby, které na koncertě zazněly. Tyto odpovědi byly někdy negativní – tzn. žáci si nezapamatovali žádné skladby. Zvláště, pokud byly dotazníky vyplňovány s větším časovým odstupem od účasti na koncertě.

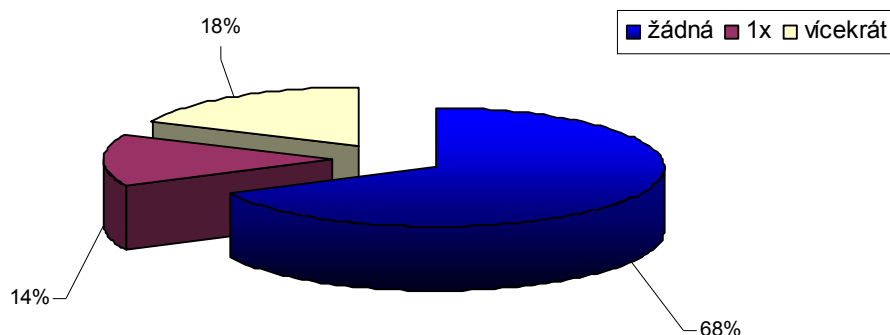
Přesto ve výsledcích je uvedeno mnoho skladeb a písniček z koncertů.¹⁶

Otázka č. 10 – s rodiči nebo prarodiči jsem na koncertě:

Nezájem většiny rodičů o koncerty klasické hudby pravděpodobně způsobuje, že přes dvě třetiny dotázaných žáků nikdy nebylo na koncertě, nepočítáme-li výchovné koncerty se školou. Svědčí to bohužel o celkové situaci ve společnosti, kdy poslech vážné hudby je na okraji zájmu.

¹⁶ seznam viz příloha č. 11

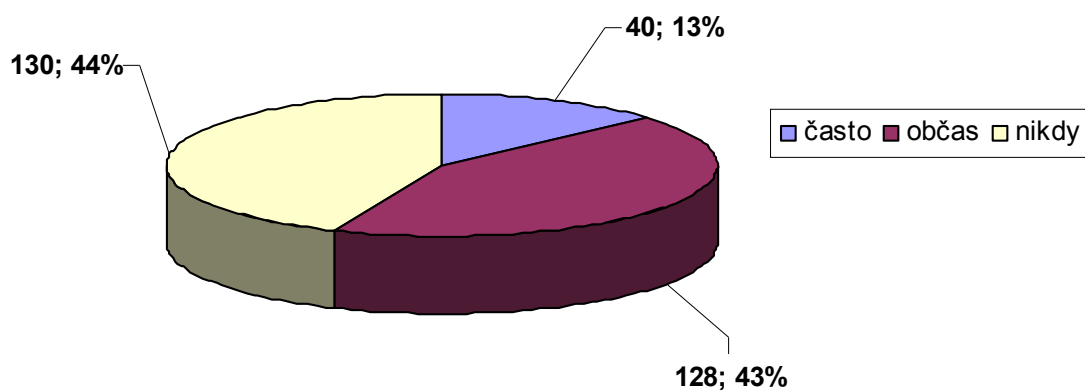
Návštěva koncertu	počet respondentů
žádná	202
1x	42
vícekrát	54

Otázka č. 11 – s rodiči nebo prarodiči si doma zpíváme:

Přes padesát procent dotazovaných uvedlo, že si v jejich rodinách doma alespoň občas zazpívají – s rodiči, prarodiči nebo sourozenci. Na druhou stranu je celkem překvapivé, že ve více než čtyřiceti procentech domácností není slyšet zpívanou písničku.

zpívání doma	počet respondentů
často	40
občas	128
nikdy	130

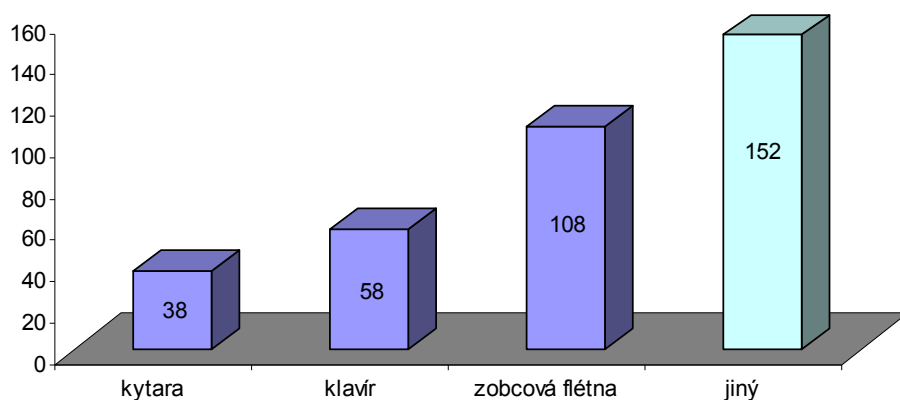
Otázka č. 12 – sám už hraji na některý z těchto nástrojů:

V této otázce byly do výběru nástrojů zahrnuty dětmi nejčastěji navštěvované nástroje v základních uměleckých školách. Jako nejčastější nástroj se potvrdila pozice zobcové flétny, odrazového můstku k dalším dechovým nástrojům v pozdějším věku. Zároveň je zde možnost ještě vysledovat tradiční odkaz pana Žilky – flétnou ke správnému dýchání dítěte.

Následují další oblíbené nástroje: klavír (keyboard) a kytara.

Přesto není výběr tak jednoznačný, polovina žáků uvedla některý z jiných nástrojů, než byly uvedeny.

kytara	38
klavír	58
zobcová flétna	108
jiný	152

Otázka č. 13 – předmět Hudební výchova mě ve škole baví / nebaví:

Velká většina dětí má k hudbě obecně kladný vztah. Baví je, líbí se jim moderní písničky, hudbu poslouchají. Na druhou stranu je velmi obtížné vybudovat vztah k pro ně těžké, klasické-vážné hudbě. Hudební výchova v modernějším pojetí je ale zajímavá, možná i proto, že hodiny jsou volnější, bez stresu ze špatných známek.

Obsahem hodin je často reprodukována hudba, zpěv. I učitelé hv bývají lidsky oblíbenější, než třeba „matikáři“.

Určité procento dětí hudební výchova nebaví. Tento vzorek respondentů uvádí nezájem o hudbu, nudu při hodinách. Neumějí zpívat a hrát na žádný hudební nástroj. Jedná se ale o malé procento dotázaných.¹⁷

Hudební výchova mě ve škole...	
baví mě	216
nebaví mě	44
někdy ano, někdy ne nevím	38

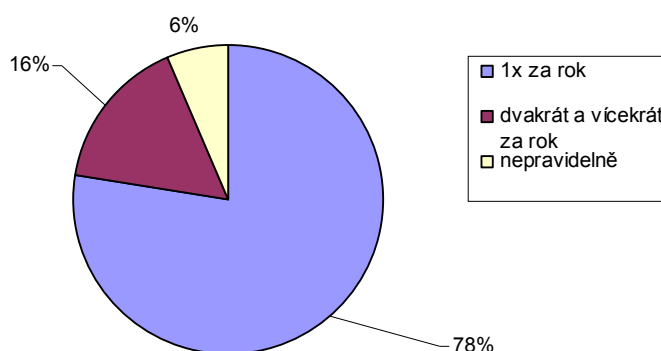
¹⁷ seznam viz příloha č. 12

4.2 Výsledky výzkumu – učitelé

Otázka č. 1 – naše škola navštěvuje se svými žáky výchovné koncerty:

četnost návštěv	
1x za rok	48
dvakrát a vícekrát za rok	10
nepravidelně	4

Většina škol, která se zúčastňuje se svými žáky projektu výchovných koncertů MFO, navštěvuje koncerty pravidelně alespoň jednou za rok. Některé školy využívají různých programů pro jednotlivé ročníky a stupně ZŠ – vybírají si tedy z nabídky výchovných koncertů i vícekrát ročně.

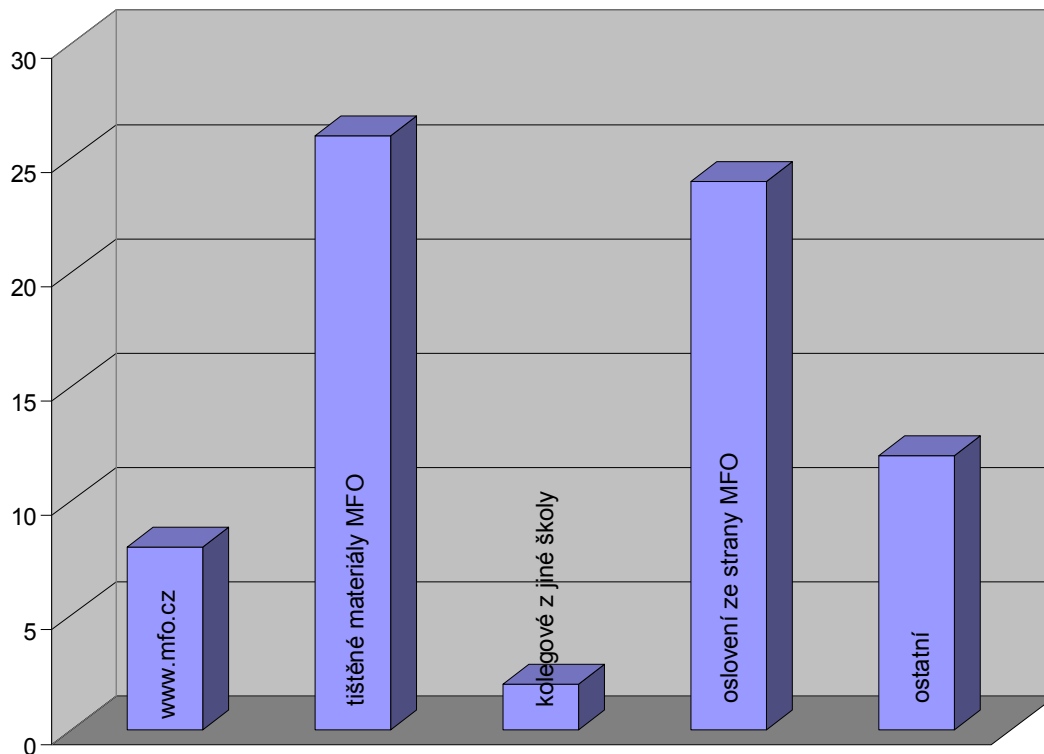

Otázka č. 2 – o nabídce výchovného koncertu jsme se dozvěděli:

Moravská filharmonie Olomouc oslovuje se svojí nabídkou výchovných koncertů každoročně většinu škol na Olomoucku. Rozesílá programy v tištěné podobě, elektronickou poštou, nabídka koncertů je i na webových stránkách filharmonie. Tato skutečnost vyplývá i z níže uvedené tabulky.

www.mfo.cz	8
tištěné materiály MFO	26
kolegové z jiné školy	2
oslovení ze strany MFO	24
ostatní	12

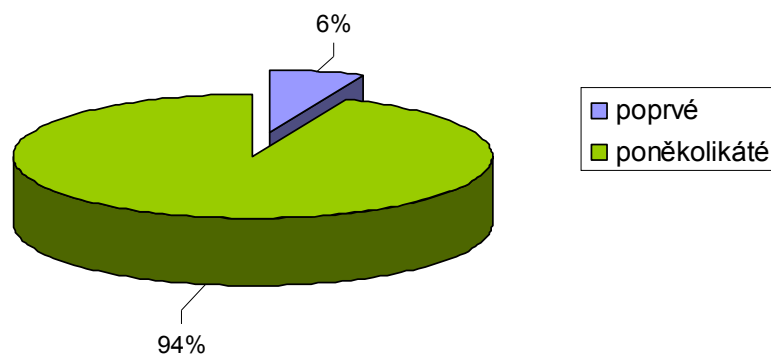
Část olomouckých škol ale na možnost touto formou hudebně vzdělávat své žáky nereflakuje a své žáky na výchovné koncerty neposílá.

Otázka č. 3 – já osobně jsem na výchovném koncertě:

Drtivá většina učitelů chodí se svými žáky na výchovné koncerty pravidelně každý rok. Většinou postupně navštěvují programy pro jednotlivé ročníky ZŠ jako učitelé prvního stupně, nebo jsou aprobovanými učiteli hudební výchovy.

četnost návštěv	
poprvé	4
poněkolkáté	58

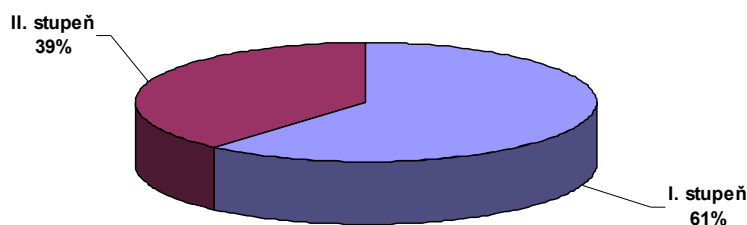

Otázka č. 4 – učím na stupni:

Velká část učitelů byla dotazována na koncertech pro první stupeň ZŠ, proto se dá předpokládat, že zde byli učitelé jako třídní jednotlivých ročníků 1. – 5. třídy.

I. stupeň	38
II. stupeň	24

Určitý vzorek pedagogů byl osloven i na koncertech pro druhý stupeň ZŠ. Velmi často jsou učiteli hudební výchovy. Ostatní navštívili koncert jako pedagogický doprovod.

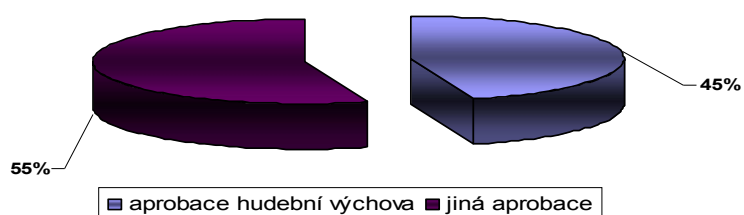

Otázka č. 5 – jsem aprobovaný učitel hudební výchovy

Z výsledku průzkumu vyplývá menšinová účast aprobovaných učitelů hudební výchovy na výchovných koncertech. Projevila se zde i účast ostatních pedagogů z jiných aprobací jako doprovodu.

Pedagogové působící na prvním stupni ZŠ mají však hudební výchovu jako součást vzdělávacího programu Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Z tohoto důvodu můžeme i je považovat, alespoň částečně, za učitele hudební výchovy.

aprobace hudební výchova	28
jiná aprobace	34

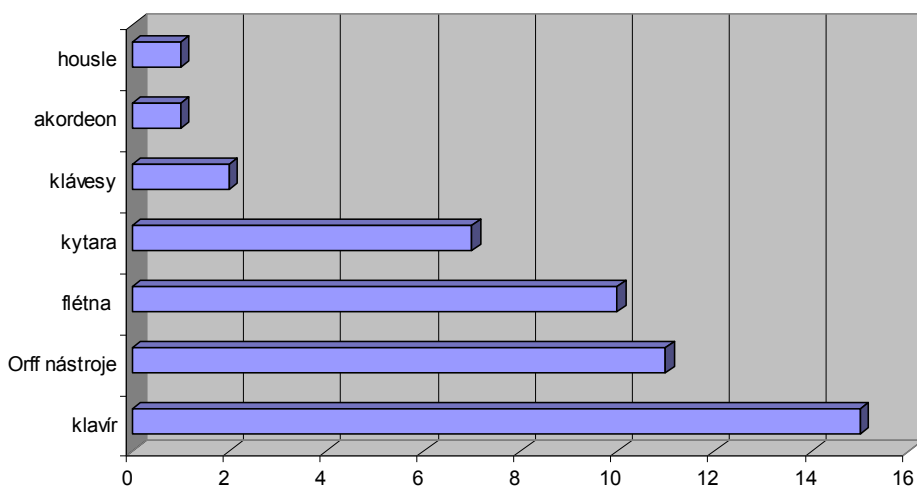
Otázka č. 6 – jako vyučovací pomůcku využívám v hodinách hudební výchovy tyto nástroje:

Výuka hry na klavír je součástí studia Učitelství pro 1. stupeň základních škol na pedagogických fakultách. Klavír je ideálním vyučovacím prostředkem hudební výchovy, spojuje možnost učitele zpívat a zároveň hrát a doprovázet. Navíc alespoň pianino nebo klávesy - keyboard bývají ve všech učebnách hudební výchovy.

Výbornou rytmickou pomůckou jsou tzv. Orffovy nástroje, které jsou zároveň v našem školství velmi rozšířeny.

Nástroje jako kytara a zobcová flétna jsou využívány jako oblíbené, mnoho žáků studuje hru na tyto nástroje na základních uměleckých školách.

Ostatní hudební nástroje jsou používány individuálně dle dovedností jednotlivých pedagogů.

klavír	15
Orff nástroje	11
flétna	10
kytara	7
klávesy	2
akordeon	1
housle	1

Otázka č. 7 – dnešní výchovný koncert byl pro moji další výuku hudební výchovy inspirativní:

Většina pedagogů uvedla kladnou odpověď – koncert byl pro jejich další výuku inspirativní. Uvedli zejména: seznámení s hudebními nástroji, hudební hádanky písniček a ukázky známých skladeb, provedení koncertu profesionálními „živými“ hudebníky.¹⁸

Otázka č. 8 – znalosti a dovednosti žáků z hudební výchovy uplatňují v rámci mezipředmětových vztahů v těchto dalších předmětech:

Z ostatních předmětů vyučovaných na ZŠ jsou znalosti z hudební výchovy uplatňovány nejčastěji v českém jazyce. Učitelé mohou pracovat s rozborů textů písní, využívat jazykové prostředky apod. Druhým nejčastějším předmětem využívajícím vztahu s hudební výchovou je estetika - výtvarná výchova. Podobně jako hudba, vyjadřují výtvarné obory (malba, kresba, socha a další) nálady, stavy a osobnost člověka.

V odpovědích jako jiné byly zastoupeny předměty vlastivěda, přírodověda, prvouka.

český jazyk	52
výtvarná výchova	34
matematika	6
jiné	16

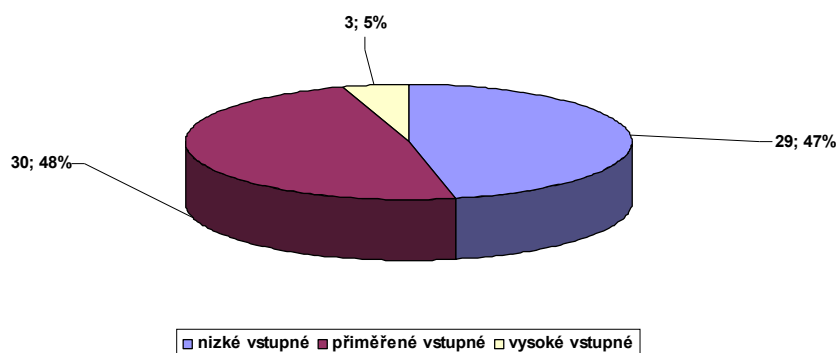
¹⁸ seznam viz příloha č. 13

Otázka č. 9 – v porovnání s ostatními volnočasovými aktivitami a návštěvami dalších akcí (exkurze, výstavy, prohlídky pamětihodností) považují vstupné pro děti na dnešní koncert za:

nizké vstupné	29	47%
přiměřené vstupné	30	48%
vysoké vstupné	3	5%

V roce 2011 činilo vstupné na komorní výchovné koncerty pro 1. st. ZŠ 30,- Kč. Na orchestrální výchovné koncerty pro 2. st. ZŠ bylo 40,- Kč. Za vysoké jej považuje jen malé procento pedagogů, polovina za přiměřené.

Téměř polovina si však myslí, že v porovnání z ostatními aktivitami je vstupné nízké. Navíc na rozdíl od některých jiných navštívených akcí, výchovné koncerty přidávají hlubší hodnoty a žáci jsou prostřednictvím profesionálních hudebníků dále vzděláváni.

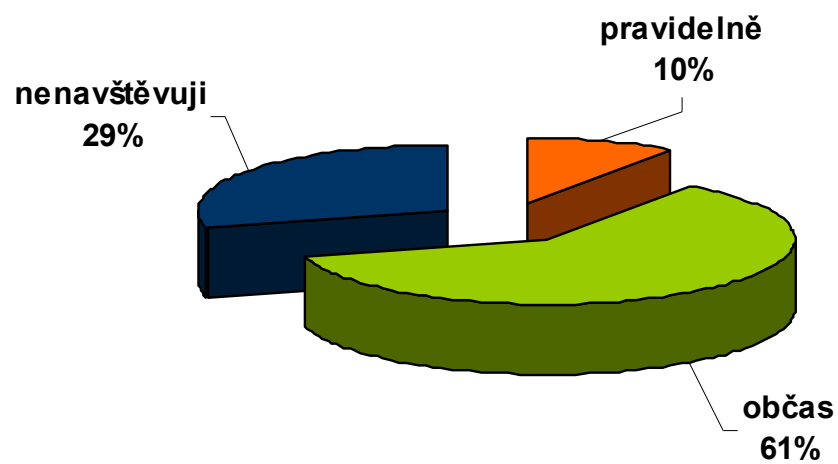

Otázka č. 10 – abonentní a jiné koncerty MFO navštěvuji:

Učitelé, spolu s lékaři a pracovníky v kultuře, patří dlouhodobě k vrstvám obyvatelstva, které nejsou vyznavači jen materiálních hodnot a vnímají hudbu jako součást duše člověka a důležitou složku vzdělání. Proto jsou výrazněji zastoupeni ve skladbě návštěvníků koncertů. Z výzkumu vyplývá, že jen třetina pedagogů nenavštěvuje jiné koncerty MFO kromě hudebních programů pro školy.

pravidelně	6
občas	38
něnavštěvují	18

Na druhou stranu, milovník klasické hudby, který navštěvuje pravidelně abonementní a jiné koncerty MFO, je jen mezi učiteli jen každý desátý. Určité procento si tedy zřejmě vybírá jiný typ produkce hudby (ostatní žánry, jiná umělecká tělesa).

ZÁVĚR

Projekt současných výchovných koncertů Moravské filharmonie Olomouc se částečně inspiroje původními programy pro děti a mládež, uváděnými v různých podobách od doby, kdy se MFO před mnoha lety začala svými koncerty pro žáky a studenty podílet na hudebním vzdělávání dětí na Olomoucku.

Ucelený soubor scénářů výchovných koncertů Moravské filharmonie neexistuje, proto popis jednotlivých typů koncertů v této diplomové práci nemá vždy stejný rozsah a podobu. Většina scénářů byla přepisována z audionahrávek, jež byly pořizeny při návštěvě koncertů, a později doplněny psanými poznámkami autora práce. V několika dalších případech jako podklad posloužily bodové scénáře darované autorem programů – moderátorem koncertů a ředitelem filharmonie V. Kvapilem. Mnohdy však moderátor koncertů ve svých mluvených vstupech improvizoval nebo reagoval na nově vzniklé situace, takže se následně od nastíněných tezí drobně odchýlil. Přesto je možné se domnívat, že uváděný soupis scénářů je v tuto chvíli velmi komplexní a prakticky ojedinělý.

Přidanou hodnotou této práce je také autorova osobní zkušenost a praxe z oboru, protože se zároveň na některých koncertech přímo aktivně podílel jako první hobojista orchestru a současně člen Dechového kvinteta Moravské filharmonie.

Ve scénářích výchovných koncertů pořádaných Moravskou filharmonií jsou popisovány jednotlivé koncerty pro děti a mládež v ucelených formátech. Vždy jsou uvedena tělesa, soubory a osoby, které v konkrétním programu vystupují. Dále pak soupis jednotlivých skladeb a následně podrobný scénář celého koncertu.

Malé komorní koncerty mají několik charakteristických vzdělávacích témat.

V koncertech pro nejmenší je to vysvětlení základních hudebních pojmů (tón, zvuk apod.) a zpěv národních písní.

Program pro 2. – 4. třídy ZŠ je postaven na postupném seznamování dětí se všemi nástroji symfonického orchestru (žesťových, bicích, dechových dřevěných a smyčcových nástrojů).

Společným leitmotivem koncertů pro 1. stupeň základních škol je práce s lidovými písničkami. Mnohdy nejprve poslech písní hraných na některý z hudebních nástrojů, poté společný zpěv dětí. Hudebníci k představení svých nástrojů využívají také známých melodií z večerníčků a filmů pro děti. Kromě výše uvedených písniček a melodií se v koncertech objevují i krátké ukázky drobných skladeb známých autorů. Vloženým tématem z etikety je moderátorovo připomenutí zásad vhodného typu oblečení ke slavnostní příležitosti, jakou návštěva kulturní akce beze sporu je, a obecných pravidel společenského chování a vystupování.

Programy pro druhý stupeň základních škol obsahují vždy jeden hlavní tématický celek. Např.: Nejslavnější klasicistní skladatelé, program k výročí W. A. Mozarta, souboj dobra a zla v hudbě a v běžném životě. Koncert s názvem „Smím prosit?“ popisuje a v baletních číslech názorně ukazuje, jaké tance se v minulosti hrály a jak se na ně tančilo. Jiný projekt představuje lidovou píseň jako námět k dalšímu zpracování v hudebních kompozicích. Zároveň ukazuje i opačný proces zlidovění hudebního motivu, vše podpořené ukázkami z děl českých i světových skladatelů. V projektu „Obrázky v hudbě“ je hudební produkce orchestru střídána dialogem malíře a skladatele, kteří se vzájemně umělecky inspirují.

Podle tvrzení ředitele Moravské filharmonie V. Kvapila zaznamenal ze všech koncertů historicky největší úspěch program Setkání s malým Mozartem. Bylo tomu tak zřejmě i díky celosvětové propagaci 250. výročí narození tohoto hudebního génia v roce 2006.

O tento program byl mezi olomouckými školami velký zájem a počet repríz tohoto koncertu dosáhl téměř dvojnásobku oproti projektům nabízeným v jiných letech.

Kvapil dále podotýká, že všechny programy velkých orchestrálních koncertů se později uváděly s dílčími úpravami i jako dopolední koncerty pro rodiče s dětmi na pravidelných nedělních matiné.¹⁹

¹⁹ z rozhovoru s V. Kvapilem ze dne 18. 4. 2012

Projekty výchovných koncertů, které pro žáky olomouckých základních škol pořádá Moravská filharmonie, nejsou samozřejmě v rámci celé České republiky ojedinělou záležitostí. Podobné programy pro školy vytváří většina filharmonií všech krajských měst v Čechách i na Moravě včetně několika pražských orchestrů.

Následují jména vybraných měst a orchestrů, které připravují pro své žáky a studenty výchovné koncerty, jejichž koncertů se autor zúčastnil, případně prostudoval jejich propagační materiály a programy projektů pro děti a mládež.

Zlín – Filharmonie Bohuslava Martinů, Brno – Filharmonie Brno,
Ostrava – Janáčkova Filharmonie, Hradec Králové – Filharmonie Hradec Králové,
Pardubice – Komorní filharmonie Pardubice,
Praha – Česká filharmonie, FOK, Pražská komorní filharmonie.

Programy, forma i četnost výchovných koncertů se v každém městě liší, každý orchestr rovněž přistupuje k výchově mladých posluchačů hudby poněkud jiným způsobem. Dovoluji si však z vlastní zkušenosti tvrdit, že projekt koncertů, který pro své mladé školní publikum vytvořila Moravská filharmonie Olomouc, patří svojí šíří záběru, množstvím koncertů i jejich uměleckou kvalitou mezi nejlepší v republice.

Hlavním přínosem této práce je provedení rozsáhlého výzkumu, který byl zaměřen na atributy výchovného koncertu jako významného prvku doplňujícího výuku hudební výchovy na základních školách. Výsledky výzkumu sledují a popisují stav současné dětské hudební gramotnosti v součinnosti s mimoškolními hudebními aktivitami dětí a dokumentují inspirativnost výchovných koncertů pro další pedagogickou práci v mezipředmětových souvislostech.

Závěrem lze konstatovat, že cíle této diplomové práce byly naplněny.

Výsledky a poznatky vyplývající z této práce včetně shromážděného materiálu dávám tímto k dispozici všem, kteří se o uvedenou problematiku zajímají a mohou je využít ve své praxi, či dále rozvíjet při tvorbě dalších programů výchovných koncertů pro děti a mládež.

Seznam použité literatury a pramenů:

BERNSTEIN, Leonard: *O hudbě – koncerty pro mladé publikum*. Praha, Lidové noviny 1996 I SBN 80-7106-120-4

CMÍRAL, Adolf: *Základní pojmy hudební*. Praha 1959

DRÁBEK, Václav: *ABC výchovných koncertů*. Praha 1987

HERDEN, Jaroslav: *My pozor dáme a posloucháme*. Praha, Scientia 1994
ISBN 80-85827-56-5

HERDEN, Jaroslav: *Hudba jako řeč*. Praha, Scientia 1998
ISBN 80-7183-126-3

HURNÍK, Ilja: *Umění poslouchat hudbu*. Praha, Supraphon 2005

JURKOVIČ, Pavel: *Na cestách k hudbě*. Praha, Karolinum 2006
ISBN 80-246-1230-5

PILKA, Jiří: *Svět hudby*. Praha 1959

OČADLÍK, Mirko: *Svět orchestru*. Praha, Svoboda 1995
ISBN 80-205-0468-0

RYŠAVÝ, Milan: *O výchovných koncertech*. Olomouc, 2007

ŠOCHOVÁ Veronika: *Moravská filharmonie Olomouc v letech 1990 – 2000*.
Olomouc, PdF – KHV 2009

Česká filharmonie hraje a hovoří. Praha, Československá televize,
1973 – 1980, Tv cyklus, dir. Václav Neumann

Psychologické aspekty hudební výchovy. Olomouc, UP 2001

ISBN 80-244-0405-2

Lidová píseň a hudební výchova – Musica VI. Olomouc, Hanex 1997

ISBN 80-85783-16-9

Archiv koncertního oddělení Moravské filharmonie Olomouc

Archiv Květy Fridrichové

Archiv Vladislava Kvapila

Internetové zdroje – odkazy:

<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv> [Cit. 9.6.2012]

<http://www.mfo.cz/vychovne.html> [Cit. 15.5.2012]

<http://www.mfo.cz/reduta.html> [Cit. 15.5.2012]

<http://www.kfpar.cz/koncerty/koncerty-pro-skoly.htm> [Cit. 10.2.2012]

<http://www.filharmonie-zlin.cz/page/69171.skolni-rok-2011-2012/> [Cit. 10.2.2012]

<http://www.jfo.cz/index.php/cs/mnukoncertyproskoly1213/> [Cit. 11.2.2012]

<http://www.pkf.cz/koncerty-pro-skoly.html> [Cit. 11.2.2012]

<http://www.fok.cz/koncerty-pro-skoly.html> [Cit. 11.2.2012]

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Fotografie: členové Moravská filharmonie Olomouc

Příloha č. 2 – Fotografie: Sál Reduta a Mozartův sál MFO

Příloha č. 3 – Přehled orchestrálních výchovných koncertů MFO v r. 1998

Příloha č. 4 – Přehled orchestrálních výchovných koncertů MFO pro r. 2002

Příloha č. 5 – Hanácké noviny 1994: Mozart a cirkus

Příloha č. 6 – Fotografie: sestry Friedrichovy a V. Janečka na výchovném koncertě

Příloha č. 7 – Fotografie: Dětský pěvecký sbor Music Bodo

Příloha č. 8 – Fotografie: Dirigent Petr Šumník a moderátor Vladislav Kvapil

Příloha č. 9 – Seznam skladeb a obsazení orchestru na koncert „Setkání s malým Mozartem“

Příloha č. 10 – Výzkum – žáci, odpovědi na otázku č. 6

Příloha č. 11 – Výzkum – žáci, odpovědi na otázku č. 9

Příloha č. 12 – Výzkum – žáci, odpovědi na otázku č. 13

Příloha č. 13 – Výzkum – učitelé, odpovědi na otázku č. 7

Příloha č. 14 – Informační leták rozdáváný učitelům na výchovných koncertech

Příloha č. 15 – Internetová stránka „Jan Kučera – výzkum žáci“

Příloha č. 16 – Dotazník pro žáky

Příloha č. 17 – Internetová stránka „Jan Kučera – výzkum učitelé“

Příloha č. 18 – Dotazník pro učitele

Příloha č. 1 Členové Moravské filharmonie Olomouc – 2011

Příloha č. 2 **Sál Reduta a Mozartův sál MFO**

Příloha č. 3 Přehled orchestrálních výchovných koncertů MFO v r. 1998

PŘEHLED HUDEBNÍCH VÝCHOV	
Dirigent: J. Kyzlink, uvádí: R. Pogoda	
<u>5. ročník - SEZNÁMENÍ S ORCHESTREM</u>	
- Představení smyčcových nástrojů	<u>Celkové obsazení:</u>
- W. A. Mozart: MALÁ NOČNÍ HUDBA (1.věta)	1, 1, 1, 1
- Představení dechových nástrojů	3, 1, 1, 0
- S. Prokofjev: PĚTA A VLK	timp, bicí (cassa, piatti, t.picc.)
	smyčce
<u>6. ročník "A" - TANEC TRÍ STOLETÍ</u>	
- G.F. Händel: HUDBA K OHŇOSTROJI (část)	<u>Celkové obsazení:</u>
J. Haydn: SYMFONIE č.48 (Menuet)	2(picc), 3, 2, 2
- B. Smetana: NAŠÍM DĚVÁM - polka	4, 3, 3, 0
- A. Dvořák: SLOVANSKÝ TANEC č.8	timp
- P.I. Čajkovskij: POLONÉZA Z OPERY EUGEN ONĚGIN	bicí (cassa, piatti, trgl, zvonky)
- J. Brahms: LHERSKÝ TANEC č. 5	harfa
- L. Janáček: PILKY (Lašské tance)	smyčce
<u>6. ročník "B" - SYMFONIE</u>	
L. v. Beethoven: SYMFONIE č.5 "OSUDOVÁ" (1.věta)	<u>Celkové obsazení:</u>
J. Haydn: SYMFONIE č.94. " (2. věta)	2, 2, 2, 2
A. Dvořák: "S ÚDEREM KOTLŮ SYMFONIE č.9.	4, 2, 3, 0
A. Dvořák: "Z NOVÉHO SVĚTA (3.věta Scherzo)	timp
" " (4. věta)	bicí (piatti)
	smyčce
<u>7. ročník "A" - VÝVOJ SVĚTOVÉ HUDBY</u>	
J.S.Bach: SUITA č. 3 (úvod)	<u>Celkové obsazení:</u>
W.A.Mozart: FIGAROVA SVATBA- ouvertura	2, 2, 2, 2(cfgl),
A.Dvořák: SYMFONIE č. 9 (1.věta)	4, 3, 3, 1
B.Bartók: MEDVĚDÍ TANEC	timp
L.Janáček: PILKY	bicí (t.picc., trgl., zvonky, cymb. antique)
	cemballo, smyčce, harfa!
<u>7. ročník "B" - HUDBA V ODDĚLÍ ROMANTISMU</u>	
G. Rossini: LAZEBNÍK SEVILLSKÝ - ouvertura	<u>Celkové obsazení:</u>
P.I. Čajkovskij: VALČEK Z OP. EUGEN ONĚGIN	3(picc), 2, 2, 2
A. Dvořák: SLOVANSKÝ TANEC č. 1.	4, 2, 3, 0
P. Mascagni: SEDLÁK KAVALÍR - ouvertura	timp
V. Blodek: INTERMEZZO Z OP. V STUDNI	bicí (cassa, piatti, trgl)
G. Bizet: CARMEN - ouvertura	harfa
	smyčce
<u>8. ročník "A" - NEJDĚLEŽITĚJŠÍ ORCH. FORMY</u>	
J.Haydn: VIOLONCELLOVÝ KONCERT D dur (2.věta)	<u>Celkové obsazení:</u>
F.Mendelssohn: SYMFONIE č.3. (ukázky z 3. věty)	2, picc, 2, 2, 2
A. Dvořák: SYMFONIE č.9. (1.věta)	4, 2, 3, 1
B.Smetana: MÁ VLAST (ukázky VYŠEHRAD, VLTAVA, ŠÁRKA celá)	timp, bicí (cassa, piatti, trgl)
	harfa, cemballo
	smyčce
<u>8. ročník "B" - HUDBA BAROKA A KLASICISMU</u>	
G. F. Händel: HUDBA K OHŇOSTROJI (část)	<u>Celkové obsazení:</u>
A. Vivaldi: ČTYRHO ROČ. OBDOBÍ (ZIMA)	2, picc, 3, 2, 2
W. A. Mozart: SYMFONIE č.34 (3. věta)	4, 3, 0, 0
L. v. Beethoven: EGMONT - ouvertura	timp
	cemballo
	smyčce
<u>9. ročník - FILMOVÁ HUDBA A MUZIKAL</u>	
F. Churchill: SNĚHURKA A SEMD TRPASLÍKŮ	<u>Celkové obsazení:</u>
L. Bernstein: WEST SIDE STORY	2,2,4,2, (mista picc. fl 2x)
	4,3,3,1,
	2 sax Ebalt, 1 sax Btenor, 1 sax Ebbar
	timp, bicí(4), harfa, piano, vibrafon,
	kytara, baskytara,
	smyčce

2/11 98

Příloha č. 4 Přehled orchestrálních výchovných koncertů MFO pro r. 2002

HV

Orchestrální koncerty pro základní školy		
5.tř. Seznámení s orchestrem		
1.	představení smyčcových nástrojů	
2.	W.A.Mozart	Malá noční hudba (1.věta)
3.	představení dechových nástrojů	
4.	G.Rossini	Lazebník sevillský (předehra)
5.	povídání o programní hudbě – symfonická báseň s komentářem	
6.	B.Smetana	Šárka (Má vlast)
Celkové obsazení: 2, picc, 2, 2, 2, - 4, 2, 3, 1, timp, bicí, smyčce,		
6.tř. „A“ Tance tří století		
1.	J.S.Bach	Air (Suita č.3)
2.	G.F.Händel	Andante – Allegro (Hudba k ohňostroji)
3.	W.A.Mozart	Menuet (Malá noční hudba)
4.	B.Smetana	Skočná (z opery Prodaná nevěsta)
5.	P.I.Čajkovskij	Polonéza (z opery Eugen Oněgin)
6.	A.Dvořák	Furiant (Slovanský tanec č.8)
7.	J.Strauss	Valčík (Na krásném modrém Dunaji)
8.	J.Bralms	Čardáš (Uherský tanec č.5)
Celkové obsazení: 2, picc, 3, 2, 2, - 4, 3, 3, 0, timp, bicí, harfa, smyčce,		
6.tř. „B“ Symfonie		
1.	W.A.Mozart	Symfonie g moll (1.věta)
2.	J.Haydn	Symfonie č. 94 „S úderem kotlů“
3.	L.van Beethoven	Symfonie č.1 (3.věta)
4.	A.Dvořák	Symfonie č.9 „Z nového světa“ (4.věta)
Celkové obsazení: 2, 2, 2, 2, - 4, 2, 3, 0, timp, bicí, smyčce,		
7.tř. „A“ Vývoj světové hudby		
1.	J.S.Bach	Houslový koncert d moll (pro dvoje housle)
2.	W.A.Mozart	Kouzelná flétna (předehra)
3.	A.Dvořák	Symfonie č.9 „Z nového světa“ (1.věta)
4.	B.Bartók	Medvědí tanec
5.	J. Sibelius	Kurkíkohaustus
Celkové obsazení: 2, picc, 2, 2, 2 (cfg), - 4, 3, 3, 1, timp, bicí, harfa, smyčce,		
7.tř. „B“ Hudba v období romantismu		
1.	G.Bizet	Carmen (Předehra)
2.	V.Blodek	Intermezzo z opery V studni
3.	B.Smetana	Skočná z opery Prodaná nevěsta
4.	A.Dvořák	Symfonie č.9 „Z nového světa“ (1.věta)
5.	P.Mascagni	Intermezzo z opery Sedlák kavalír
6.	P.I.Čajkovskij	Polonéza z opery Eugen Oněgin
Celkové obsazení: 2, 2, 2, 2, - 4, 2, 3, 0, timp, bicí, harfa, smyčce,		
8.tř. „A“ Nejdůležitější orchestrální formy		
1.	G.Rossini	Vilém Tell (předehra)
2.	KONCERT	N. Paganini: Houslový koncert – jednovětý
3.	A.Dvořák	Symfonie č.9 „Z nového světa“ (1.věta)
4.	B.Smetana	Má vlast (ukázky Vyšehrad, Vltava, Šárka – celá)
Celkové obsazení: 2, picc, 2 (ci), 2, 2, - 4, 2, 3, 1, timp, bicí, harfa, smyčce,		
8.tř. „B“ Hudba baroka a klasicismu		
1.	J.S.Bach	Air (Suita č.3)
2.	G.F.Händel	Hudba k ohňostroji (část)
3.	A.Vivaldi	Čtyro ročních období (jedna část)
4.	W.A.Mozart	Figarova svaňba (předehra)
5.	L.van Beethoven	Symfonie č.1 (1.věta)
Celkové obsazení: 2, 3, 2, 2, - 3, 3, 0, 0, timp, smyčce,		
9.tř. „A“ Hudba filmová a muzikál		
1.	F.Churchill	Sněžhurka a sedm trpaslíků
2.	L.Bernstein	West side story
Celkové obsazení: 2 (picc2x), 2, 4, 2, - saxEsalt (2x), 8tenor, Esbar, 4, 3, 3, 1, timp, bicí, harfa, piano, vibr, kytara, baskytara, smyčce,		
9.tř. „B“ Přoměny času – Gamavilla kvartet		
Přoměny času v hudbě od doby renesance až po jazz, interpretované akustickými i elektronickými nástroji.		

1312/01

MOZART A CIRKUS

Ve dnech 10. a 11. února se v olomouckém Mozartově sále uskutečnily výchovné koncerty pro děti nižšího školního věku. Připravily je sestry Květa a Zdena Fridrichovy. V první části přednesly skladby mladičkého W. A. Mozarta pro klavír a housle, které doplnily vlastním průvodním slovem přiměřeným posluchačům. Také kostýmy byly pro děti přitažlivé, neboť byly voleny z doby malého Mozarta. Ve druhé části se sestry proměnily v klauna a cirkusového kapelníka a začala hudba z cirkusu. Úchvatná byla hra na klavír a housle, ale i xylofon, klarinet, flétnu apod. Předvedení čínského žongléra v závěru zvedlo malé posluchače ze sedadel, děti si s účinkujícími zazpívaly, dokonce vyžadovaly přídavek. Pro malé posluchače byly koncerty ideální příležitostí pro vytvoření kladného vztahu k hudbě. **K. Běhalová**

Příloha č. 6 Sestry Friedrichovy a V. Janečka na výchovném koncertě

Příloha č. 7 Dětský pěvecký sbor Music Bodo a Hana Vyroubalová

Příloha č. 8

Dirigent Petr Šumník a Vladislav Kvapil – ředitel MFO a moderátor výchovných koncertů

Příloha č. 9 Seznam skladeb a obsazení orchestru na koncert „Setkání s malým Mozartem“

MORAVSKÁ FILHARMONIE		E 3 + HV koncerty		Obsazení orchestru na koncertě dne 19.2.2006 - Olomouc				
				dir.: Petr Šumník				
W.A.Mozart: Symfonie č.6 F dur "Olomoucká" Ks 43								
Fl	2	CFg		Timp		Tamb rul.	Harfa	Vno I
Fl picc		CFg		GrCs		Gong	Pfte	Vno II
Ob	2	Cor	2	Platti:		Vibrafon	Celesta	Vla
Cor ingl		Pist		△		Xylofon	Varhany	Vcl
Cl In Es		Tr		Tamb picc		Tempbloky		Cb
Cl		Trbn		Zvony		Maracas		
BCl		Tuba		Zvonky		Ročníčky		smyčce dle ferm.
Sax				Tam tam		Bič		
W.A.Mozart: Koncert pro klavír a orch. A dur, KV 488 / 1. věta /								
Fl	1	Fg	2	Timp		Tamb rul.	Harfa	Vno I
Fl picc		CFg		GrCs		Gong	Pfte	Vno II
Ob		Cor	2	Platti:		Vibrafon	Celesta	Vla
Cor ingl		Pist		△		Xylofon	Varhany	Vcl
Cl In Es		Tr		Tamb picc		Tempbloky		Cb
Cl	2	Trbn		Zvony		Maracas		
BCl		Tuba		Zvonky		Ročníčky		smyčce dle ferm.
Sax				Tam tam		Bič		
W.A.Mozart: Symfonie č. 40 g moll, Ks 550 / 1. věta /								
Fl	1	Fg	2	Timp		Tamb rul.	Harfa	Vno I
Fl picc		CFg		GrCs		Gong	Pfte	Vno II
Ob	2	Cor	2	Platti:		Vibrafon	Celesta	Vla
Cor ingl		Pist		△		Xylofon	Varhany	Vcl
Cl In Es		Tr		Tamb picc		Tempbloky		Cb
Cl	2	Trbn		Zvony		Maracas		
BCl		Tuba		Zvonky		Ročníčky		smyčce dle ferm.
Sax				Tam tam		Bič		
W.A.Mozart: Don Giovanni - závěrečná scéna z opery								
Fl	2	Fg	2	Timp	1	Tamb rul.	Harfa	Vno I
Fl picc		CFg		GrCs		Gong	Pfte	Vno II
Ob	2	Cor	2	Platti:		Vibrafon	Celesta	Vla
Cor ingl		Pist		△		Xylofon	Varhany	Vcl
Cl In Es		Tr	2	Tamb picc		Tempbloky		Cb
Cl	2	Trbn	3	Zvony		Maracas		
BCl		Tuba		Zvonky		Ročníčky		smyčce dle ferm.
Sax				Tam tam		Bič		

17 01 / 06

Příloha č. 10 **Výzkum – žáci, odpovědi na otázku č. 6**

Seznam všech nástrojů, které žáci v odpovědích poznali:

housle, viola, viola da gamba, violoncello, kontrabas

zobcová flétna – sopránová flétna, altová flétna, basová flétna, .

příčná flétna, pikola, hoboj, klarinet, fagot

saxofon, okarína,

trubka (trumpeta), lesní roh (horna), trombón (pozoun), tuba

klavír, varhany, keyboard (klávesy), cembalo

kytara, elektrická kytara, banjo, loutna, balalajka, baskytara, ukulele, citera, mandolína, harfa, lyra,

akordeon (harmonika) , dudy, cimbál, foukací harmonika

bicí (bubny), tympány, malý a velký buben, činely, tamburína, rumba koule, xylofon, gong,

zvonkohra, triangl, zvony, kastaněty, dřívka,

Příloha č. 11 **Výzkum – žáci, odpovědi na otázku č. 9**

Ukázky skladeb z koncertu pro 3. třídy + počet kladných odpovědí:

Frank Churchill – Sněhurka a 7 trpaslíků – 12

Václav Trojan – Dechový kvintet (na motivy lidových písní)

Utíkej Káčo utíkej – 8

Jede, jede poštovský panáček – 5

Na tý louce zelený – 3

Ukázky skladeb z koncertu pro 5. – 9. třídy + počet kladných odpovědí:

Antonín Dvořák – Čert a káča – 44

Bedřich Smetana – Vltava (Víla) – 32

Modest Petrovič Musorgskij – Baba Jaga (Čarodějnice) – 20

Camille Saint Saens – Tanec kostlivců – 26

Antonín Dvořák – Rusalka – 38

Giuseppe Martini – Ďáblův trylek – 10

Bedřich Smetana – Prodaná nevěsta (Skočná) – 2

Záporné a negativní odpovědi:

Ne – 26

Ne, lidové písničky si nepamatuju.

Už jsem zapomněl – koncert byl minulý týden.

Neznám , nevím, neumím.

Ne, až pak řekli název.

Žádnou – nejsem znalec.

Nepoznal sem žádnou, protože sem tam nebyl.

Příloha č. 12 **Výzkum – žáci, odpovědi na otázku č. 13**

Hudební výchova ve škole mě ve škole:

baví

nebaví

někdy ano, někdy ne, nevím

Vybrané odpovědi:

Ano

Baví, protože se mi líbí písničky a mám ráda hudbu.

Baví, protože posloucháme dobré písničky.

Baví, protože si pouštíme písničky a taky ráda zpívám

Baví mě, protože ji mam moc rada a mam rada pani učitelku – je moc šikovná a je mi s ní dobře.

Baví, protože zpíváme a tancujeme

Baví, protože zpíváme písničky a hrajeme na hudební nástroje.

Hudební výchovu mám ráda, protože miluji hudbu a kulturu.

Protože si odpočineme s hudbou

Ano, nemusím psát.

Baví, máme losovací košík

Baví, protože posloucháme na youtube.com písničky a mám to ráda.

Baví, protože si pouštíme skladby slavných skladatelů.

Hudebka se mi líbí, protože tam probíráme takové staré věci.

Hudební výchovu mám ráda, protože se při ní nenudím.

Hudební výchova mě baví, protože zpíváme hezké písničky a máme hodnou paní učitelku...

Ano, máme skvělou paní učitelku, rada zpívám, hraju na nástroje, ráda poslouchám hudbu.
Baví, protože je to oddechová hodina.
Baví, respektují můj falešný zpěv.
Baví, protože mě baví zpívat si a více poznávat hudbu.
Baví – mam rada hudbu, ale radši mám moderní.
Ano, protože máme skvělou paní učitelku a navíc věci znám z hodin ZUŠ.
Baví, protože máme skvělou paní učitelku a je tam spousta zábavy.
Hudební výchova mě baví, protože hraji na kytaru a mám ráda zpěv.
Baví mě proto, protože mohu zahrát písničky na klavír.
Hudební výchova mě baví, protože se učíme zajímavé věci, ať už o českých nebo zahraničních skladatelích, a zpíváme různé písně.
Baví mě proto, že je to odpočinkový předmět, že mi jde, že se tam zpívá, poslouchá "vážná" hudba a tancuje.
Baví mě, protože zpíváme písničky – je to taková uvolněná hodina....
Baví, protože to není tak složitý předmět, jako třeba čeština
Ano, protože se nic neučíme. A máme šlehlou učitelku.
Baví, protože tam můžeme zpívat a nemáme tolik teorie jako v jiných předmětech
Tak celkem mě baví, protože se tam směji s kámoškami....
Baví mě hudební výchova, protože je to lepší než učení.
Předmět hudební výchova mě ve škole baví moc. Moc ráda zpívám a také poslouchám písničky.
Baví, protože je to zábava s naším panem učitelem.
Celkem mě baví, protože máme dobrého učitele, ale radši bych zpívala moderní hudbu jako na ostatních školách, než lidové písně.
Baví, protože zpíváme veselé písničky a třeba si někdy i zatancujeme.
Hudební výchova mě ještě baví, protože děláme i referáty o různých interpretech.
Baví, protože zpíváme mé oblíbené písně a je sranda
Baví, protože máme dobrého učitele, který umí zpívat a hrát na různé nástroje.
Baví, protože je to sranda.
Baví, protože mě baví zpívat a hrát na nějaký hudební nástroj.
Trochu ano, protože je lehká.
Celkem jo, protože si tam odpočinu.
Baví mě zpívat a hrát na flétnu.
Baví, protože míváme referáty na slavné hudební zpěvačky nebo zpěváky.
Baví, zpíváme a máme referáty.
Ano, je zajímavé dozvědět se životopisy některých známých skladatelů.
Celkem ano, protože se naučím hodně skladeb a skladatelů.

Baví, protože hudba mě láká už od malička.
Baví mě hrát na klavír.
Ano, je tam spousta legrace!
Baví, protože je to hodina na pohodu.
Ano, mám alespoň chvíli klid od mozkové činnosti.
Baví, protože hrajeme i na různé nástroje a docela mě baví i zpívání.
Je to odpočinková hodinka.

Ne

Nebaví mne, protože musím zpívat.
Ne, protože mě už zpívání nebaví.
Ne, protože se nudím.
Teď v osmé třídě mě moc nebaví.
Nebaví, máme učitele a je přísný.
Moc nebaví, protože je to celkem nudné.
Ne, neumím zpívat a na nic hrát.
Moc ne, nebaví mě s panem ředitelem.
Nebaví, protože je to nuda s těma kuličkama a čárečkama (noty).
Ne, je to fest nuda, protože máme švihlou úču.
Nebaví, moc nezpíváme.
Nebaví, je to stupidní.
Ne, nudný výklad učitelů a málo zpěvu.

Nevím, částečně

Jak kdy, někdy mě baví a někdy mě nebaví.
Záleží na tom, co zrovna děláme.
Moc mě nebaví, ale rád poslouchám písničky.
Baví mě jen trošku, protože je to 8. vyučovací hodinu.
Moc nebaví, protože je to nuda, ale je to lepší než např. matematika, český jazyk, fyzika, chemie atd.
Někdy baví, někdy nebaví, podle toho co děláme...
Baví, protože tam zpíváme písničky ze zpěvníku, ale nebaví mě, když děláme referáty.
Tak napůl, protože je rozhodně lepší, než matematika nebo angličtina.
Zpívání mě baví, ale teorie ne.
Mám radši novější písničky.
Někdy baví, ale někdy na tuto hodinou nemám náladu – např., když mě bolí hlava.

Příloha č. 13 Výzkum – učitelé, odpovědi na otázku č. 7

Ano – kladné

- Líbilo se mi představování hudebních. nástrojů.
- Hravá forma seznámení s hudebními nástroji, děti slyší ukázky hry na nástroje od profesionálů, pro citlivé děti velmi krásný zážitek, těší se na další koncerty, ve škole potom pouštíme hudební ukázky dle našeho výběru z vážné hudby, o kterou děti projevují více zájmu.
- Pro děti je zajímavé seznámit se s hudebními nástroji
- Velmi zajímavý, podnětný.
- Seznámení s hudebními nástroji, které žáci jinak nemají možnost "naživo" vidět, poslech skladeb a písní, které neznají.
- Využívám v další výuce.
- Můžeme rozebrat prožitky z poslechu živého symfonického orchestru
- Navazujeme ve výuce
- Nové poznatky, základy slušného chování na koncertě...
- Dramatizace na hudební skladby
- Lze využít k další práci o skladatelích, také je možné propojit s češtinou (sloh -líčení, literatura - téma dobra a zla)
- Dramatické prvky, zajímavé průvodní slovo
- Tyto skladby probíráme a děti mají možnost si je poslechnout v reálném čase

Ano – částečně

- Částečně ano - představení hudebních nástrojů a hra na ně.
- Trochu, protože hudební hádanky používám také a tento koncert jsem už absolvovala před dvěma roky.
- Ano, ale využiji toho až ve vyšším ročníku, pro druháčky se mi to zdálo dost náročné. Chyběl mi větší kontakt s dětmi a hlavně podnět k aktivitě dětí.
- Skladby byly vybrány dobře - myslím ale, že dramatické vstupy pana ředitele byly přehnané. I některé děti říkaly, že přes křik smrtky neslyšely hudbu.
- Zajímavý název Dobro a zlo v hudbě, zaujal mě výběr ukázek, baletní vystoupení i průvodní slovo během koncertu. Podle žáků byl koncert velmi krátký.
- Koncert s orchestrem, dobré téma, dobrý výběr skladeb, velmi dobře děti hodnotily baletní vystoupení a Rusalku. "Šaškárny" pana Kvapila, které rušily poslech skladeb, odváděly pozornost. Děti byly zvědavé (což je jejich přirozená vlastnost) a sledovaly spíše smrtku a ježibabu, než se soustředily na vlastní skladbu. Můj obdiv má celý orchestr a pan dirigent Šumník, že to v klidu zvládl.

Ne – záporné

- Výhrady mám k výběru skladeb (delší a známější ukázky), nevhodné vstupování komentátora do skladeb.
- Ano byl - takhle (týká se doprovázejícího mluveného slova) tedy ne.
- Ne - více bych se snažila děti upoutat písničkami (věcmi jim bližšími).

Příloha č. 14

Informační leták rozdáváný učitelům na výchovných koncertech MFO

Výchovné koncerty pro základní školy

MFO – listopad, prosinec 2011

Vážené paní učitelky, páni učitelé,

jmenuji se Jan Kučera a jsem členem Moravské filharmonie – hráčem na hoboj. Zároveň jsem studentem 5. ročníku Učitelství pro 1. st. ZŠ na PdF UP Olomouc.

V mé diplomové práci se zabývám problematikou výchovných koncertů pro děti a mládež. K závěrečnému hodnocení práce bych rád použil i výsledky výzkumu (několik otázek zvláště pro žáky a učitele), proto Vás velmi prosím o zodpovězení otázek, které jsou umístěny na této webové adrese.

Pro učitele: www.kucera-jan.tode.cz

Pro žáky a rodiče: www.jan-kucera.tode.cz

Děkuji za ochotu a spolupráci,

s pozdravem

Jan Kučera

Kontakt: hkucera@post.cz

Internetová stránka „Jan Kučera – výzkum žáci“²⁰

Výchovné koncerty
výzkum

Výchovné koncerty

aktualizace:
23:15 20.11. 2011

Výchovné koncerty pro základní školy

MFO - listopad, prosinec 2011

Vážení rodiče, milé **děti**,

jmenuji se Jan Kučera a jsem členem Moravské filharmonie - hráčem na hoboj. Zároveň jsem studentem 5. ročníku Učitelství pro 1. st. základní školy na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

V mé diplomové práci se zabývám problematikou výchovných koncertů pro děti a mládež. K závěrečnému hodnocení práce bych rád použil i výsledky výzkumu (několik otázek zvláště pro žáky a učitele), proto Vás velmi prosím o zodpovězení otázek, které jsou umístěny na [tuto webovou adresu](#):

Děkuji za ochotu a spolupráci,

s pozdravem

Jan Kučera

Kontakt: hkucera@post.cz

info o stránce
© 2011 Oldino, design **Andreas Viklund**.

²⁰ <http://www.jan-kucera.tode.cz/> [Cit. 18.2.2012]

Příloha č. 16 **Dotazník pro žáky** ²¹

otázky pro žáky

** Povinné odpovědi*

1. Jsem: *

- dívka
- chlapec

2. Chodím do třídy: *

- první
- druhé
- třetí
- čtvrté
- páté
- šesté - deváté

3. Navštěvuji školu:

*** V Olomouci napiš její ulici, jinak název obce, ve které chodíš do školy.**

²¹<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform?formkey=dEFmU3iLa2xCZTY5UDVGTWVLR2JMSHc6MQ> [Cit. 18.2.2012]

4. Na výchovném koncertě jsem: *

- poprvé
- podruhé
- po několikáté

5. Na dnešním koncertě mne nejvíce zaujal hudební nástroj:

*** Prosím, vyplň jeden konkrétní hudební nástroj.**

6. Před dnešním koncertem jsem už znal tyto hudební nástroje:

*** Prosím, napiš jejich názvy.**

7. Dnešní výchovný koncert se mi:

*** Lze zatrhnout i více možností.**

- líbil – líbily se mi písničky a skladby
- líbil – protože jsme nebyli ve škole a neučili se jiné předměty (např. matematiku)
- nelíbil

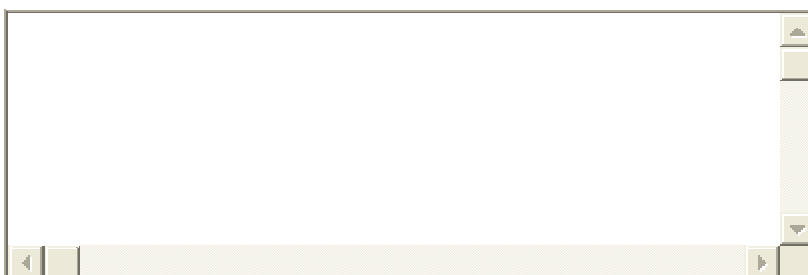
8. Dnešní výchovný koncert se mi líbil/nelíbil:

*** Prosím, oznámkuj jako ve škole (1-nejlepší, 5-nejhorší).**

1 2 3 4 5

nejlepší nejhorší

9. V ukázkách zaznělo několik lidových písní. Poznal/a jsi některou? Jakou? (Týká se koncertů pro pro 1. - 4. třídy)

10. S rodiči nebo prarodiči jsem na koncertě: *

- ještě nebyl/a
- byl/a jednou
- byla/a jsem několikrát

11. S rodiči nebo prarodiči si doma zpíváme: *

- často
- občas
- nikdy

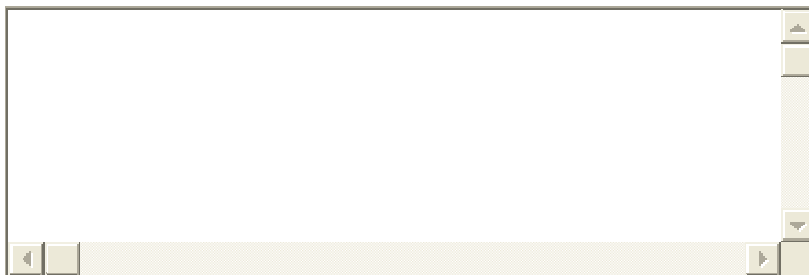
12. Sám už hraji/nehraji na některý z těchto nástrojů:

*** Můžeš zatrhnout více hudebních nástrojů.**

- kytara
- klavír
- zobcová flétna
- Jiné:

13. Předmět Hudební výchova mě ve škole baví/nebaví:

*** Prosím, napiš proč.**

Internetová stránka „Jan Kučera – výzkum učitelé“²²

Výchovné koncerty
výzkum

Výchovné koncerty

aktualizace:
23:15 20.11. 2011

Výchovné koncerty pro základní školy

MFO - listopad, prosinec 2011

Vážené paní učitelky, páni učitelé,

jmenuji se Jan Kučera a jsem členem Moravské filharmonie - hráčem na hoboj. Zároveň jsem studentem 5. ročníku Učitelství pro 1. st. základní školy na PdF UP Olomouc.

V mé diplomové práci se zabývám problematikou výchovných koncertů pro **děti** a mládež. K závěrečnému hodnocení práce bych rád použil i výsledky výzkumu (několik otázek zvláště pro žáky a učitele), proto Vás velmi prosím o zodpovězení otázek, které jsou umístěny na [tuto webovou adresu](#)

Děkuji za ochotu a spolupráci,

s pozdravem

Jan Kučera

Kontakt: hkucera@post.cz

info o stránce
© 2011 Oldino, design **Andreas Viklund**.

²² <http://www.kucera-jan.tode.cz/> [Cit. 18.2.2012]

otázky pro učitele

** Povinné odpovědi*

1. Naše škola navštěvuje se svými žáky výchovné koncerty: *

- pravidelně - jednou za rok
- pravidelně - dvakrát a vícekrát za rok
- nepravidelně

2. O nabídce výchovného koncertu jsme se dozvěděli:

*** lze zvolit více odpovědí**

- z internetové nabídky Moravské filharmonie Olomouc (MFO)
- z tištěných propagačních materiálů MFO
- od kolegů z jiné školy
- oslovení přímo MFO
- Jiné:

3. Já osobně jsem na výchovném koncertě: *

- poprvé
- poněkolkáté

²³<https://docs.google.com/spreadsheets/viewform?formkey=dEp3R1IYbXk3RXFiT3lqX2wwRWNuclE6MQ> [Cit. 18.2.2012]

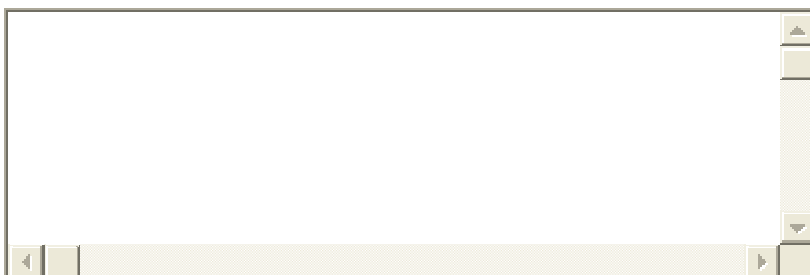
4. Učím na stupni: *

- prvním
- druhém

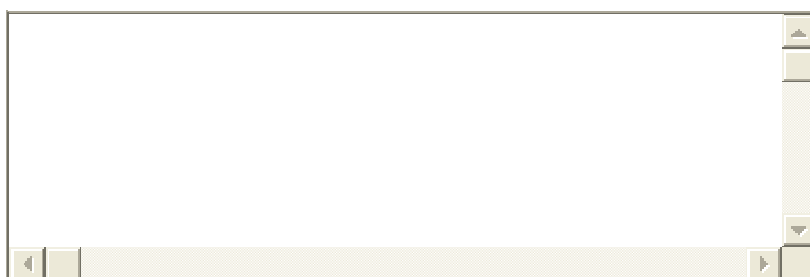
5. Jsem aprobovaný učitel hudební výchovy: *

- ano
- ne

6. Jako vyučovací pomůcku využívám v hodinách hudební výchovy tyto hudební nástroje: Prosím, uveďte jaké (týká se pouze vyučujících hudební výchovu).

An empty rectangular text input field with a light beige background and a thin grey border. It has a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom.

7. Dnešní výchovný koncert byl pro moji další výuku hudební výchovy inspirativní: ano / ne - prosím uveďte důvody (týká se pouze vyučujících hudební výchovu)

An empty rectangular text input field with a light beige background and a thin grey border. It has a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom.

8. Znalosti a dovednosti žáků z hudební výchovy uplatňují v rámci mezipředmětových vztahů v těchto dalších předmětech :

*** lze uvést více předmětů**

- český jazyk
- výtvarná výchova
- matematika
- Jiné:

9. V porovnání s ostatními volnočasovými aktivitami a návštěvami dalších akcí (exkurze, výstavy, prohlídky pamětihodností) považují vstupné pro děti na dnešní výchovný koncert za: *

- nízké
- přiměřené
- vysoké

10. Abonentní a jiné koncerty Moravské filharmonie Olomouc navštěvují:

- pravidelně
- občas
- vůbec

Anotace

Jméno a příjmení:	Jan Kučera
Katedra:	Hudební výchovy
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Pavel Režný, PhD.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Výchovné koncerty Moravské filharmonie Olomouc pro základní školy
Název v angličtině:	Educational Concerts of Moravian Philharmonic Orchestra Olomouc for Primary Schools
Anotace práce:	<p>Diplomová práce „Výchovné koncerty Moravské filharmonie Olomouc pro základní školy“ popisuje ucelený soubor scénářů výchovných koncertů Moravské filharmonie jako významného prvku doplňujícího výuku hudební výchovy na základních školách.</p> <p>Výzkum je zaměřen na popis současné dětské hudební gramotnosti a dokumentuje inspirativnost výchovných koncertů pro další pedagogickou práci.</p>
Klíčová slova:	Výchovné koncerty, žák, hudební výchova, učitel, Moravská filharmonie, zpěv, hudební nástroje
Anotace v angličtině:	<p>The thesis “Educational Concerts of Moravian Philharmonic Orchestra Olomouc for Primary Schools” describes a comprehensive set of scenarios for educational concerts of the Moravian Philharmonic Orchestra as a significant element in the music education in primary schools.</p> <p>The research focuses on a description of the current children's music literacy and documents the inspirational potential of educational concerts for additional pedagogical work.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Educational concerts, pupil, music, teacher, Moravian Philharmonic Orchestra, singing, musical instruments
Přílohy vázané v práci:	18 příloh
Rozsah práce:	75 stran
Jazyk práce:	Český jazyk